

A MAGYARORSZÁGI TOP100 CÉGEK IPARJOGVÉDELMI AKTIVITÁSA

S T H
Z U N I
E L E V
L A M A
L J Z T 2
E D E A 0
M O T L 2
I N I A 1

SZTNH

A MAGYARORSZÁGI TOP100 CÉGEK
IPARJOGVÉDELMI AKTIVITÁSA

2021

A MAGYARORSZÁGI
TOP100 CÉGEK
IPARJOGVÉDELMI
AKTIVITÁSA

SZELLEMI TULAJDON
NEMZETI HIVATALA 2021

Szerzők:

Simon Dorottya
Erdőssy János

A kézirat lezárása:
2021. augusztus. 02.

Nyelvi lektor:
dr. Bak Borbála

Lektorálta:
dr. Botos-Penyigey Krisztina,
dr. Horváth Bertalan

Felelős szerkesztő:
Sajtiné Sándor Erika

Tervezőszerkesztő:
Plette Péter

Kiadta a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
Felelős kiadó: Pomázi Gyula

ISBN 978-963-9157-94-1

SZTNH – 2020.10.01

TARTALOMJEGYZÉK

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	7
1. BEVEZETÉS	14
2. ADATOK	16
3. A TOP100 MAGYAR CÉG FŐBB GAZDASÁGI JELLEMZŐI	19
4. A TOP100 MAGYAR CÉG IPARJOGVÉDELMI AKTIVITÁSA	25
4.1. Szabadalom és használati mintaoltalom	25
4.2. Védjegy	33
4.3. Formatervezésiminta-oltalom	44
5. A TOP100 MAGYAR CÉG IPARJOGVÉDELMI PORTFÓLIÓJA	47
6. FELHASZNÁLT IRODALOM	50
7. ADATBÁZISOK	51

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen tanulmányban a 100 legnagyobb bruttó hozzáadott értéket előállító (a továbbiakban: TOP100) magyarországi vállalat iparjogvédelmi aktivitását és annak négyéves alakulását vizsgáljuk a 2015. évi és a 2019. évi céges toplisták összehasonlításával. Célunk az, hogy elemzésünk a mozaik egy újabb darabjaként hozzájáruljon a hazai iparjogvédelmi tudatosság átfogó és minél több szempontból történő megismeréséhez. Feltevésünk szerint a hazai gazdaság ezen zászlóshajói az átlagnál jobb innovációs képességekkel rendelkeznek és a márkaépítésben is tudatosabbak, így portfóliójuk bemutatása informatív és hasznos forrásként szolgálhat. Továbbá az iparjogvédelmi tevékenységeik földrajzi kiterjedésének megfigyelése információt adhat az üzleti érdekeltségeik területi eloszlásáról. A széles körű vizsgálat érdekében a nemzeti, európai és nemzetközi iparjogvédelmi tevékenységek között a szabadalom (illetve használatiminta-oltalom¹) mellett a védjegyeket és a formatervezésiminta-oltalmakat is elemeztük.

A legfontosabb eredmények:

- ◆ A 100 vállalat közül **67 nyújtott be legalább egy iparjogvédelmi bejelentést** a megalakulása óta.
- ◆ A cégek közül **57 nyújtott be védjegybejelentést, 38 szabadalmi bejelentést, 6 pedig formatervezésiminta-oltalmi bejelentést.**
- ◆ **Szabadalmi és védjegybejelentést** is tartalmazó iparjogvédelmi portfólióval **22 vállalat** rendelkezett. További **6 cégnek volt három oltalmi formát magába foglaló portfóliója.**
- ◆ **33 céghez kapcsolódóan nem találtunk semmilyen iparjogvédelmi tevékenységet.** Ezek többségükben multinacionális cég hazai leányvállalatai, így minden bizonnyal **az anyacég vagy a cégcsoport egy másik tagja kezeli a szellemi tulajdonjogokat.**
- ◆ **A bejelentések számát tekintve a szabadalom áll az első helyen.** A cégek összesen 21 902 szabadalmi bejelentést tettek szerte a világban. A szabadalmi bejelentések számánál jelentősen szerényebb a védjegybejelentések száma (8 827), a formatervezésiminta-oltalmi bejelentések száma pedig elenyésző mértékű volt (37).
- ◆ **A bejelentések koncentrációja mindegyik oltalmi formánál rendkívül magas.** A szabadalom esetében mindössze 5 cég birtokolja a bejelentések 97%-át, a védjegyeknél pedig 7 cég az ügyek közel 90%-át.
- ◆ A vizsgált hazai vállalatok földrajzi tekintetben **széles körű iparjogvédelmi aktivitást folytatnak.** 114 ország esetében tudtunk kimutatni hazai érdekeltséget.
- ◆ **A szabadalmi bejelentéssel rendelkező cégek fele egyetlen országban kívánt oltalmat szerezni, döntően Magyarországon.** Ugyanez az arány volt igaz a formatervezésiminta-oltalmak esetében is. A védjegyeknél ennél jóval kevesebb vállalat – minden ötödik – érdekeltsége korlátozódott egyetlen földrajzi területre.
- ◆ **A földrészeket tekintve Európában történt a legtöbb iparjogvédelmi bejelentés.** Az Európai Unió tagállamainak aránya a formatervezésiminta-oltalmaknál 91%, a szabadalmaknál 56%, a védjegyeknél 48% volt.
- ◆ **A magyar nagyvállalatok számára gazdasági szempontból kiemelt jelentőségűek a kelet-európai, a kaukázusi és a közép-ázsiai országok.** A hazai vegyipari vállalatok

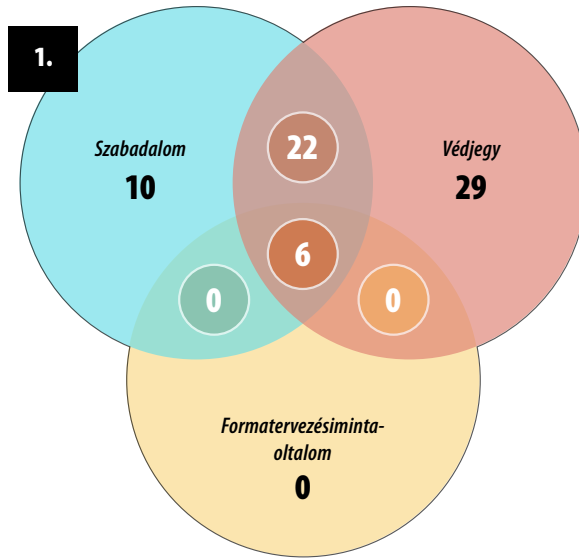
¹ A továbbiakban a szabadalmakkal együtt kezelve.

az elsődleges bejelentők ezeken a területeken, de mezőgazdasági, távközlési és légi személyszállító cég is van közöttük.

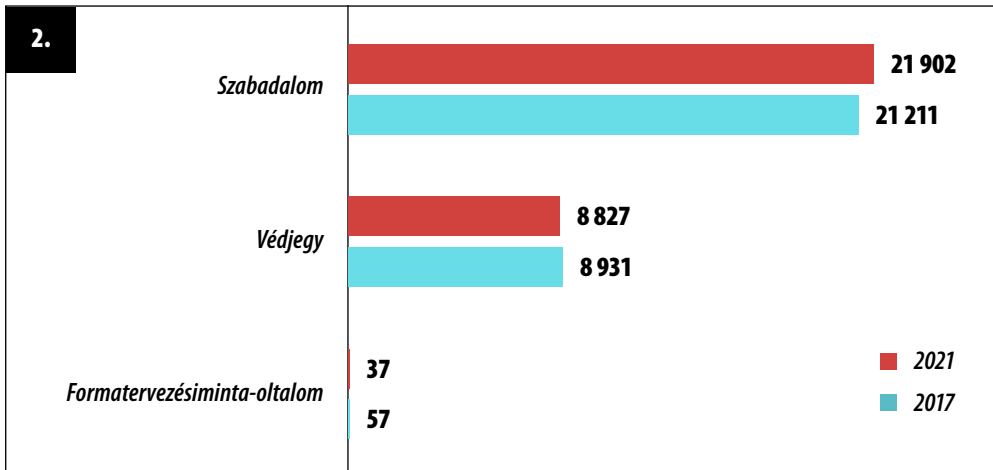
- ◆ Az Ázsiában védjegybejelentést benyújtó cégek általában az egész kontinensen széles üzleti érdekeltséggel rendelkeznek és aktivitásukat a vizsgált négy évben is növelték.
- ◆ **A bejelentések földrajzi eloszlása oltalmi formáknaként meglehetősen eltérően alakult.** A szabadalom esetében a vizsgált hazai cégek a legtöbb ügyet Magyarország után a szomszédos Ausztriában, valamint a jelentősebb piacokkal rendelkező, elsősorban fejlett európai és észak-amerikai országokban indították. Ezzel szemben a legtöbb védjegybejelentés a volt Szovjetunió területén levő államokat célozta meg (elsősorban a vegyipari cégek révén), a formatervezésiminta-oltalmak döntő többsége pedig az EU-tagállamokat érintette.
- ◆ **A hazai cégektől származó iparjogvédelmi bejelentéseket egyértelműen uralta a vegyipar és ezen belül a gyógyszeripar.** A szabadalom esetében a szerves kémiai és a gyógyszerészeti szakterületek adták a bejelentések háromnegyedét. A védjegyeknél az elsősorban a gyógyszer- és vegyiparhoz kapcsolódó termékeket tartalmazó 5. osztályhoz kapcsolódott az ügyek több mint fele (57%-a). A formatervezési mintáknál ez a kapcsolat – részben az osztályozási rendszer sajátosságai miatt – kevésbé kimutatható. Ebben az esetben a bejelentések 44%-a a – többek között a kapszulákat, valamint ezek tartályos és buborékfóliás csomagolását is tartalmazó – 9. osztályhoz² kötődött.
- ◆ **Nőtt a védjegybejelentésekben megjelölt osztályok száma is.** A megjelölések több mint fele (51,2%) az 5. osztályhoz kapcsolódott, amelyben elsősorban a gyógyszer- és a vegyiparhoz kapcsolódó termékeket találhatunk. Az 5. osztály dominanciája kissé csökkent a 2015-ös cégekörhöz képest (56,7%).
- ◆ A gyógyszeripari, az infokommunikációs, a közlekedési és szállítmányozási vállalatok inkább szóvédjegyeket jegyeztetnek be, míg a kis- és nagykereskedelemben és a vendéglátásban működő cégek az ábrás védjegyeket helyezik előtérbe. Az autógyártók, az elektronikai termékeket gyártók, az energiaipari és a mérnöki tevékenységgel foglalkozó cégek esetében nincs különbség, mindkét védjegytypust nagyjából egyenlő arányban használják.
- ◆ Az vizsgált oltalmak össz-számának – döntően a védjegyeknek tulajdonítható – emelkedése egyben azt is jelenti, hogy **a szellemi tulajdon védelmének fontosságát felismerő legnagyobb hazai vállalatok egyre nagyobb mértékben és egyre tudatosabban alkalmazzák ezeket az eszközöket.**
- ◆ Ennek ellenére **a hazai cégek iparjogvédelmi aktivitása továbbra is rendkívül koncentrált,** azaz a vizsgált körből mindössze pár vállalat kezében összpontosul a bejelentések döntő többsége.

² Csomagolóeszközök és tartályok áruszállítás és árukezelés céljára.

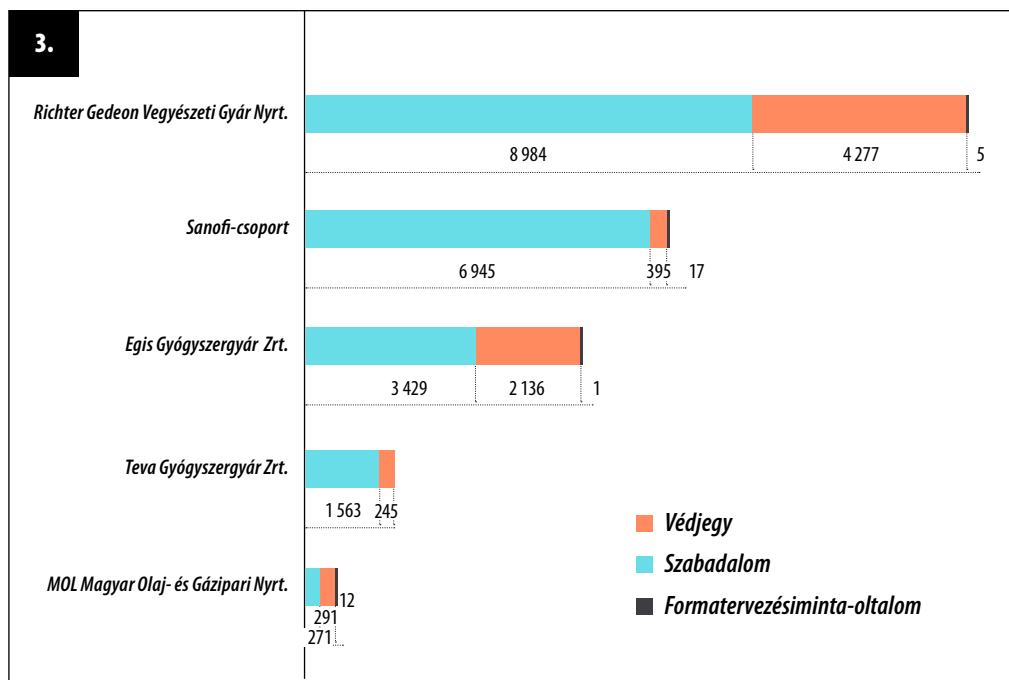
1. ábra: Bejelentő TOP100 cégek száma oltalmi formák szerint

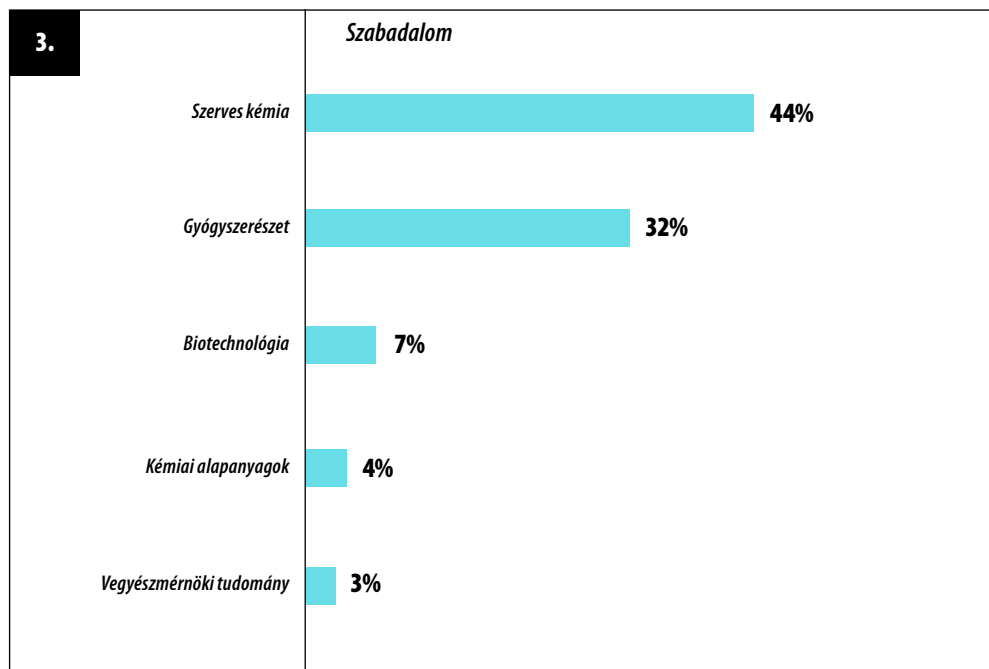
2. ábra: Bejelentések alakulása

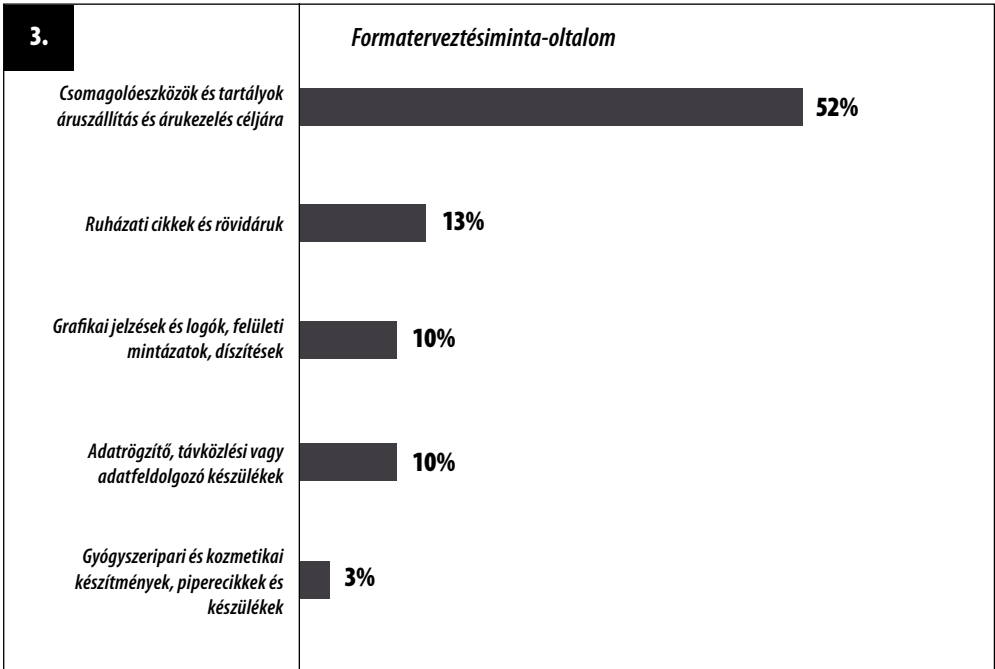
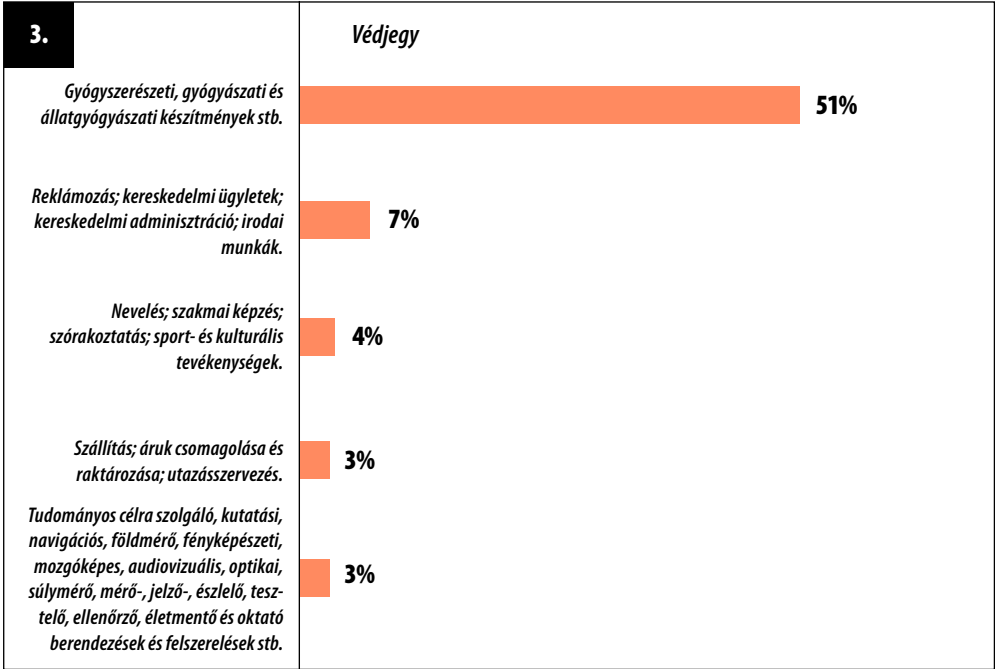

3. ábra: Az 5 legaktívabb TOP100 cég bejelentéseinek száma

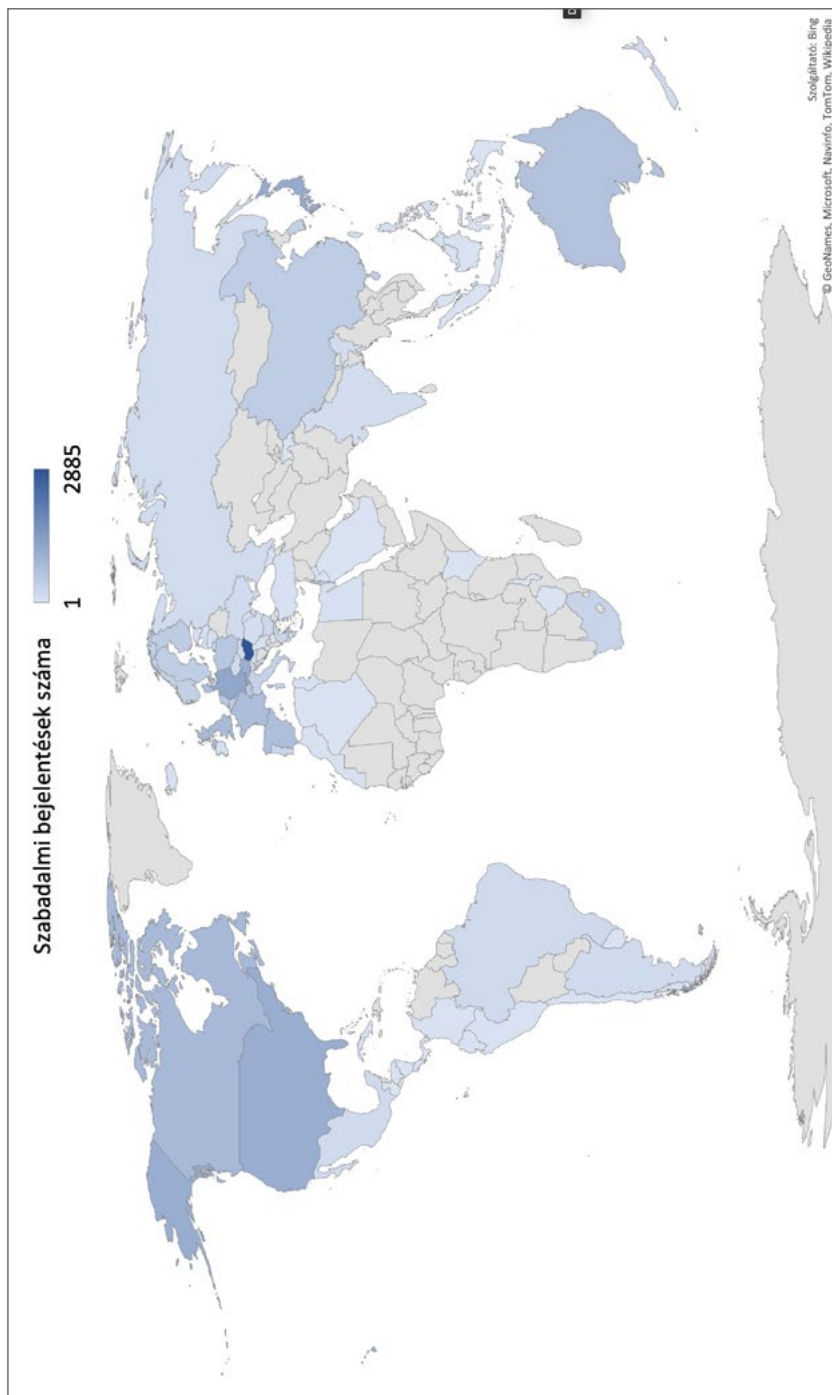

TOP5 OSZTÁLYOK

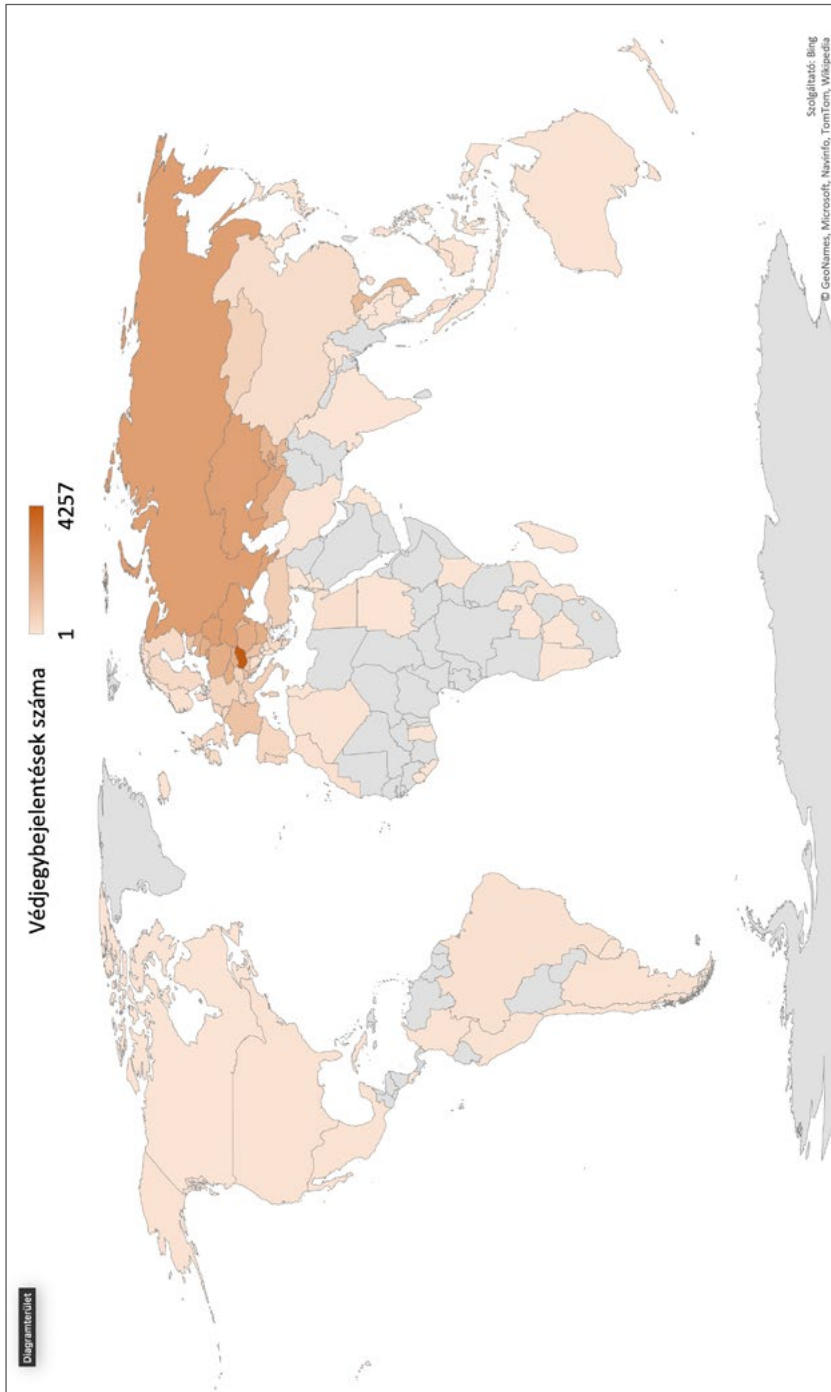

A TOP100 cégek szabadalmi bejelentéseinek földrajzi eloszlása

A TOP100 cégek védjegybejelentéseinek földrajzi eloszlása

1. BEVEZETÉS

A szellemitulajdon-intenzív ágazatok szerepe Magyarországon

A magyar gazdaságban az EU-átlagot meghaladó szerepe van a szellemitulajdon-intenzív szektoroknak. Az Európai Szabadalmi Hivatal (EPO) és az Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala (EUIPO) által 2019-ben közzétett számítások szerint a szellemitulajdon-intenzív ágazatok adták az EU28 GDP-jének 44,8%-át, foglalkoztatásának 29,2%-át. A magyarországi mutatók mindkét értéket túlszárnyalják: ezek a szektorok a hazai GDP-ben 48,2%-os, a foglalkoztatásban 30,8%-os súllyal vannak jelen. Európai összehasonlításban a külföldi cégekhez kapcsolódó álláshelyek aránya hazánkban az egyik legnagyobb. A szellemitulajdon-intenzív szektorokban a foglalkoztatottak 39%-a dolgozik külföldi cég hazai leányvállalatánál, amelyből 25% Magyarországon kívüli EU-tagállamban bejegyzett, 14% pedig az EU határain túli országban székelő vállalkozáshoz köthető. A külföldi érdekltség vizsgálata azért is érdekes, mert a kívülről érkező innováció és szellemi eszközök importja jelentősen hozzájárulhat egy adott ország technológiai és gazdasági fejlődéséhez, különösen akkor, ha a kutató-fejlesztő központok is az importáló országban működnek. Mindemellet azonban versenyképességi szempontból elengedhetetlen a hazai eredetű innovációs potenciál növelése, azaz egyre több magyar vállalkozás bekapcsolása a kutatás-fejlesztésbe, továbbá az általuk létrehozott innovációs eredmények minél hatékonyabb kiaknázása.

Kutatás-fejlesztés Magyarországon

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai szerint 2019-ben Magyarországon 700 milliárd Ft-ot költöttek kutatás-fejlesztésre, ami a GDP 1,48%-át tette ki. Ennek 76%-a vállalkezási kutatóhelyeknél, 14%-a a felsőoktatásban, 10%-a pedig az államháztartási szektorba tartozó kutatóintézeteknél hasznosult. Az összes K+F ráfordítás 40%-át többségében belföldi, 60%-át többségében külföldi tulajdonú vállalkozások tették ki.

A kutatóhelyek száma 3555 volt, 20%-kal több mint 2010-ben, ráadásul a vállalkezási kutatóhelyek száma másfélszeresére emelkedett (2082). A kutatás-fejlesztéssel foglalkozók létszáma meghaladta a 84 ezer főt, a cégeknél a kutatók száma közel a duplájára nőtt.

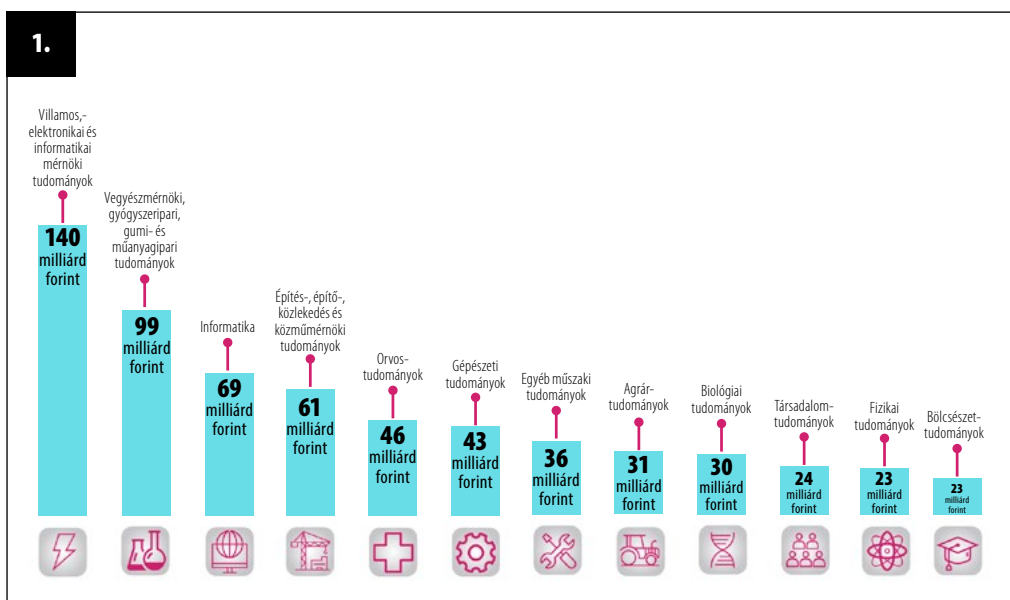
2016 és 2018 között a 10 fő feletti vállalkozások 29%-a vezetett be innovációt, 12% K+F alapú, 17% pedig nem K+F alapú tevékenységet végzett. A cégek 20%-a új vagy továbbfejlesztett árut vagy szolgáltatást vitt piacra és ugyanilyen arányban végeztek üzletifolyamat-innovációt is.

2019-ben a kutatás-fejlesztést végző vállalkozások 83%-a kis- és középvállalkozás (kkv) volt, ezek azonban csak az összes ráfordítás harmadát költötték el. Így a hazai innovációt inkább a nagyvállalatok húzzák, amelyek ugyan csak a 17%-át adták a hazai kutatóhelyeknek, ám a költségek 68%-a ezeket a cégeket érintette. Ráadásul a K+F-tevékenységet végző vállalkozások koncentrációja meglehetősen magas. A 100 leginnovatívabb cég költötte el a teljes nemzetgazdaság K+F-ráfordításának több mint kétharmadát, továbbá foglalkoztatta a kutatás-fejlesztésben dolgozók több mint felét, a kutatók több mint 60%-át.

Az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban a legmagasabb az innovációs tevékenységet végző cégek aránya (52%). A feldolgozóiparon belül a gyógyszergyártás; a vegyi anyag, termék gyártása és a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása ágazatokban fordulnak elő a legmagasabb arányban innovációs tevékenységet végző vállalkozások. Az elmúlt években egyre fontosabbá vált e tekintetben a (közúti járművön kívüli) egyéb jármű gyártása, továbbá a fémalapanyag gyártása ágazat is.

Az innovációs tevékenységet végző vállalkozások számarányuknál nagyobb súlyt képviselnek a nemzetgazdaságban. 2018-ban átlagosan ezek a cégek foglalkoztatták az összes vállalkozás alkalmazottainak 52%-át, továbbá az összes vállalkozás 2018. évi árbevételének 58%-át adták, és egyharmaduk vállalatcsoport tagjaként működött. Alkalmazottaik körében jellemzően magasabb volt a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, és jelentősen nagyobb az exportáló vállalkozások aránya (75%), mint az innovációs tevékenységet nem végző vállalkozások esetében (57%).

1. ábra: K+F ráfordítások az egyes tudományterületeken, 2019

Forrás: KSH

A bruttó hozzáadott érték és az innováció kapcsolata

A vállalkozások termelékenységének és hatékonyságának egyik mérőszáma a bruttó hozzáadott érték. A KSH definíciója szerint ez a bruttó kibocsátás (alapáron) és a folyó termelőfelhasználás (piaci beszerzési áron) különbségeként számítható ki. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a cég által az adott időszakban elért bevételből kivonjuk az eladott áruhoz,

szolgáltatáshoz kapcsolódó költségeket. Az így kapott pozitív eredmény arról tanúskodik, hogy a vállalkozás saját értéket adott hozzá az értékesített termékhez, szolgáltatáshoz. A magas hozzáadott érték általában arra utal, hogy az adott vállalatnál a termelékenység szintje is magas, ami fakadhat egyrészt a fejlett infrastruktúrából, a modern eszközökből, a korszerű eljárásokból, illetve a képzett munkaerőből. Ezekhez alapvetően erős marketing-, termékfejlesztési és koordinációs képességekre, kreativitásra, kutatási és/vagy fejlesztési kapacitásra van szükség, vagyis okkal feltételezhetjük, hogy a magas hozzáadott értéket felmutató cégek az átlagnál jobb innovációs képességekkel rendelkeznek. A mutató jelentős növekedése ugyan átmeneti költségcsökkentéssel és olcsó munkaerő bevonásával is elérhető, de ez a hatás hosszú távon így nem fenntartható.

Jelen tanulmányban a 100 legnagyobb hozzáadott értéket felmutató, azaz TOP100 vállalat körében a magas hozzáadott érték és az iparjogvédelmi aktivitás kapcsolatát vizsgáltuk. Az utóbbi részeként a technológiai újításokat védő szabadalom, illetve használatiminta-oltalom és a piaci versenyben megkülönböztető jelleget biztosító védjegy mellett a tárgyak kialakítására, szerkezetére, részeinek elrendezésére, valamint esztétikai megjelenésére vonatkozó formatervezésiminta-oltalmat vettük figyelembe, mint a vizsgált cégek esetében releváns iparjogvédelmi oltalmi formákat. Az SZTNH által gondozott iparjogvédelmi oltalmi formák közül a tanulmányban nem tárgyaltuk a kiegészítő oltalmi tanúsítványok oltalmát, a növényfajtaoltalmát, a topográfiaoltalmát, valamint a földrajzi árujelzők oltalmát, mivel ezek nem, vagy csak szórványosan fordulnak elő a vizsgált cégek portfóliójában.

2. ADATOK

A hazai TOP100 cégek gazdasági adatai

Az elemzéshez szükségünk volt a legnagyobb hozzáadott értéket termelő magyar cégek listájára, illetve azok legfontosabb gazdasági adataira. A Heti Világgazdaság (HVG) című hetilap évente összeállítást közöl a hazai cégek éves teljesítményéről és különböző szempontok szerint sorba rendezi azokat. Elemzésünkhöz a 2019. évi hozzáadott érték figyelembevételével összeállított, a 100 legsikeresebb magyarországi vállalkozást magában foglaló rangsort vettük alapul³, összehasonlításként pedig a 2015. év ugyanezen listáját használtuk⁴.

Iparjogvédelmi adatok

A listában szereplő cégek iparjogvédelmi portfólióját több adatbázisból gyűjtöttük ki. Az egyes műszaki területekhez kapcsolódó vállalatok eltérő hosszúságú múltra tekintenek vissza. Az iparjogvédelmi adatok nagyságát befolyásolja a működésük által átfogott időintervallum is. A védjegyekre és a formatervezési mintákra vonatkozó lekérdezéseknél a cégek jelenkori elnevezései alapján kutattunk. Ettől csak abban az esetben térünk el, ha

³ HVG, 2020. november 16.

⁴ HVG, 2016. november 10.

a jogelődöt egyértelműen be tudtuk azonosítani.⁵ A szabadalmak esetében ezzel szemben a céginfó adatbázisban a rendszerváltást követően feltüntetett összes jogelőd cégnevét lekerestük, a későbbiekben ismertetett eszközökkel. Az összes oltalmi forma tekintetében igaz, hogy amennyiben egy adott vállalkozás a jelenlegivel lényegében megegyező néven létezett a rendszerváltás előtt is, úgy az 1990 előtti ügyek is a találati halmaz részét képezték, ezeket nem zártuk ki a találatok közül.

Szabadalmi és használatiminta-oltalmi adatok

A vizsgált cégek portfóliójában elenyésző arányban fordultak elő használati minták. Ráadásul ezeket a világ egyes országaiban eltérő elnevezéssel és megjelöléssel (kóddal) illetik. Ide tartoznak a nem harmonizált jogi keretek között létező, különféle használati minta variánsok és a „kis szabadalmak”. Ez a széttagoltság a külön statisztika alkotását, illetve az egységes és a logikailag is helyes külön kezelést ellehetetleníti, illetve a jelen tanulmány céljai tekintetében értelmetlenné teszi. Ezért a következetesség és áttekinthetőség érdekében a továbbiakban nem utalunk külön a szabadalmak és a használati minták különféle helyi változataira, hanem a „szabadalom” megjelölésbe beleértjük annak összes típusát és a használati mintákat is.

Az adatok összegyűjtése során a legnehezebb dolgunk a szabadalmak esetében volt. A rendelkezésre álló hazai és nemzetközi adatbázisok ugyanis alapvetően a szabadalmi rendszer jellemzőinek figyelembevételével kerültek kialakításra, ami általában nem, vagy csak részben felel meg a statisztikai célú adatgyűjtés kritériumainak. Ennek következményeként nem minden esetben tudtunk az eredetileg megfogalmazott kérdésre választ kapni az adatbázisból, vagy ha mégis, esetleg nem olyan formában, mint ahogy azt előzetesen reméltük. A másik problémát az jelentette, hogy ezeknek az adatbázisoknak a kezelése speciális ismereteket igényel, továbbá nem érhető el a nem szakemberek által is kezelhető felhasználóbarát verzió.

A találmányok Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás (*International Patent Classification, IPC*), illetve a bejelentés országa szerinti leválogatására a New STN alkalmazás INPADOC adatbázisa alapján került sor.⁶ A bejelentésszám és a megadott szabadalmak számának meghatározása az STNNext alkalmazás INPADOC adatbázisa segítségével történt.

A lekérdezéseket követően összeállított saját adatbázis a következő információkat tartalmazza:

- ◆ a TOP100 magyarországi cég által tett szabadalmi bejelentések és a megadott oltalmak száma;
- ◆ az egyes cégek esetében azon országok listája, amelyekben a cégek bejelentést tettek, és az adott cég tekintetében a felsorolt országokba tartozó bejelentést tartalmazó szabadalomcsaládok⁷ száma (az oltalom földrajzi kiterjedése);

⁵ Például: Richter Gedeon Nyrt. és Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Rt.

⁶ Az IPC bővebb leírását lásd a 19. oldalon.

⁷ Egy INPADOC szabadalomcsaládba tartozik a legalább egy családtaggal, legalább egy közös elsőbbséggel rendelkező szabadalmi bejelentések és szabadalmak köre.

- ♦ az egyes cégek esetében a szabadalomcsaládok szintjén a leggyakrabban megjelölt 20 IPC alosztály listája, és az adott cégre vonatkozó, a felsorolt alosztályokba tartozó szabadalomcsaládok száma (a műszaki terület).

Az utóbbi két statisztikában a bejelentések helyett a családok szerepeltetését a keresőfelületek jellegzetességei indokolták, szem előtt tartva, hogy az eredmények egységes alapjainak biztosítása érdekében az INPADOC-ból nyertük ki az összes szabadalmi adatot. Elmondható, hogy a két mutatószám hozzávetőlegesen korrelál egymással. Ily módon a mutatószámok a műszaki területnek és az oltalom földrajzi kiterjedésének makroszintű elemzésére egyaránt alkalmasnak tekinthetők.

Az adatok lekérdezése a 2019. évi céglistát tekintve 2021 első negyedében történt, míg a 2015. évi céglistát ugyanekkor, de a 2017. október 31-i időállapotra (határnapra) szűrtük le. A mutatók a lekérdezés illetve a beállított határnap időpontjában fennálló állapotot tükrözik.

Védjegyadatok

A védjegy esetében az EUIPO által működtetett TMview adatbázist használtuk, amiből – a szabadalmi nyilvántartásokkal ellentétben – alapfokú védjegyszeressel és egyszerű módon kinyerhetők az adatok. Az alábbi információkkal dolgoztunk:

- ♦ a TOP100 magyarországi cég védjegyügyeinek száma (a benyújtott és a lajstromozott, ezen belül a hatályos, illetve a lejárt vagy megszűnt védjegyek száma);
- ♦ az első bejelentéseket fogadó hivatalok és az oda érkező bejelentések száma;
- ♦ a bejelentésekben megjelölt országok és az egyes országokra eső megjelölések száma (az oltalom földrajzi kiterjedése);
- ♦ a védjegyek típusai és a kapcsolódó bejelentések száma (a védjegyek megjelenési formája);
- ♦ a bejelentésben megjelölt áru- és szolgáltatási osztályok és a megjelölések száma (az oltalom terjedelme).

A TMview adatbázisból az adatokat a 2017. május 22–26. és a 2020. november 23–26. időszakokban hívtuk le. A mutatók a lekérdezés időpontjában fennálló állapotot tükrözik.

Formatervezésiminta-oltalmi adatok

A formatervezési mintákkal kapcsolatos információkat a szintén az EUIPO által működtetett DesignView adatbázisból nyertük ki, amelynek felépítése és működése megegyezik a TMView-ével. A kigyűjtött adatok hasonlóak a védjegyek elemzése során nyert adatokkal:

- ♦ a TOP100 magyarországi cég formatervezésiminta-ügyeinek száma (a benyújtott, a hatályos, illetve a lejárt vagy megszűnt oltalmak száma);
- ♦ az első bejelentéseket fogadó hivatalok és az érkező bejelentések száma;
- ♦ a bejelentésekben megjelölt országok és az egyes országokra eső megjelölések száma (az oltalom földrajzi kiterjedése);
- ♦ a bejelentésekben megjelölt, a formai ábrázolások csoportosítására kialakított osztályok és az egyes osztályokra eső megjelölések száma (az oltalom terjedelme).

A DesignView adatbázisból az adatokat 2017. június 22-én és 2020. november 30-án gyűjtöttük ki. Az így kapott mutatók a gyűjtés napján fennálló állapotokat tükrözik.

A fenti adatokon keresztül számos értékes információhoz jutottunk, amelyek lehetővé tették a legsikeresebb magyarországi cégek iparjogvédelmi portfóliójának beható vizsgálatát. A kutatásunk – célunk szerint – a mozaik egy újabb darabjaként hozzájárul a hazai iparjogvédelmi tudatosság és gyakorlat minél átfogóbb megismeréséhez.

3. A TOP100 MAGYAR CÉG FŐBB GAZDASÁGI JELLEMZŐI

A TOP100 vállalatok iparjogvédelmi aktivitásának vizsgálata előtt elemeztük azok legfontosabb gazdasági adatait, hogy ezáltal megismerjük listánk alanyait. A tanulmányozáshoz a Céginfó adatbázisban szereplő, a tanulmány írásának idején a legfrissebb (2019. évi) rendelkezésünkre álló adatokat vettük figyelembe. Megnéztük a hozzáadott értéket, a vállalkozások méretét az alkalmazottak száma szerint, a székhely szerinti földrajzi elhelyezkedést, valamint a főtevékenység által meghatározott gazdasági ágazatot. Mindezeket összevetettük az elemzésben viszonyítási alapként használt, a 2015. tárgyév alapján rangsorolt vállalkozások hasonló mutatóival is, hogy képet kapjunk működésük alakulásáról.

Első lépésként megvizsgáltuk a lista összetételét. A 2020-ban és a 2016-ban publikált felsorolás hasonló, a cégek háromnegyede mindkettőben szerepel, így megállapíthatjuk, hogy a legjelentősebb hazai vállalatok koncentrált, stabil csoportot képeznek.

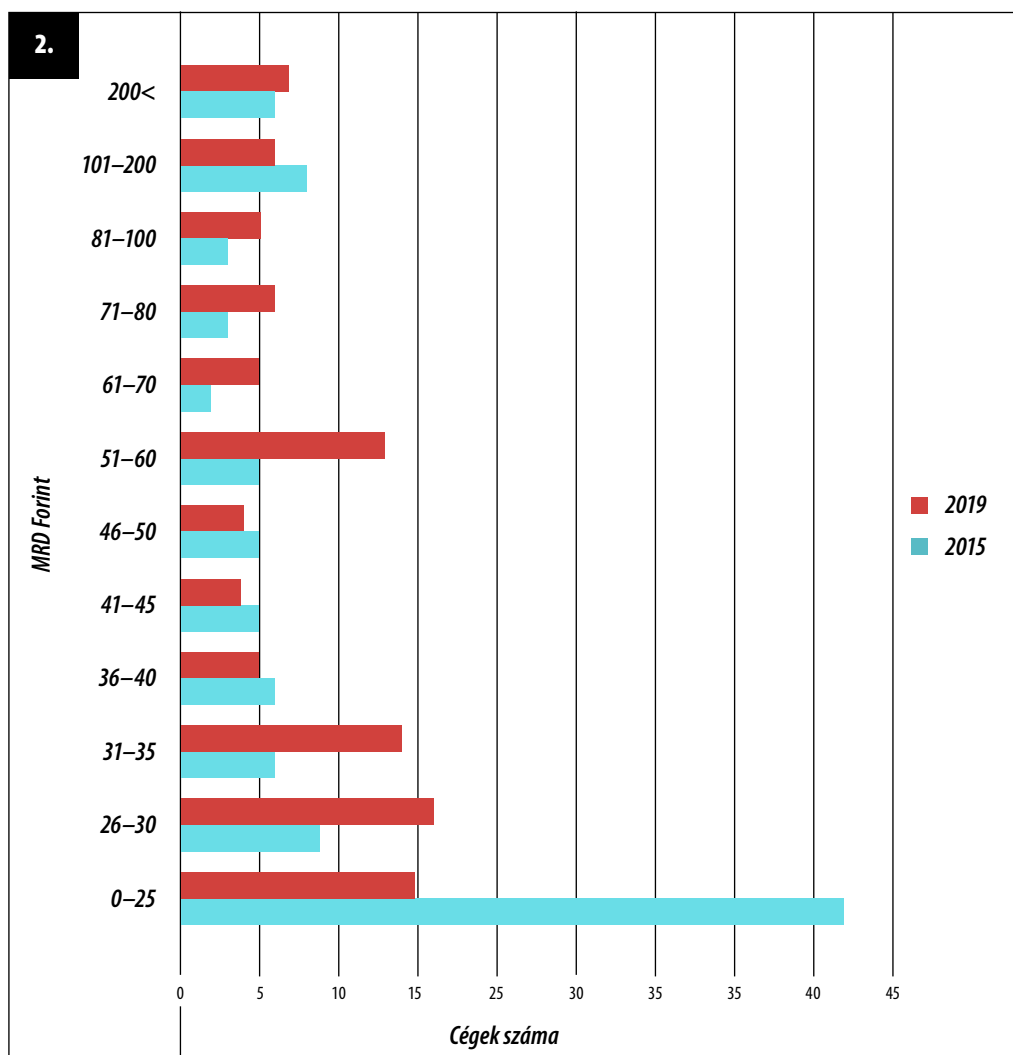
A vállalatok által megtermelt bruttó hozzáadott érték

A listában szereplő 100 hazai cég által 2019-ben megtermelt bruttó hozzáadott érték megközelítette a 7,3 ezer milliárd Ft-ot, a nemzetgazdaság 18%-át. Ez 9%-os nominális gyarapodás a 2015. évi adathoz képest, a TOP100 cégek nemzetgazdasági súlya azonban 5 százalékponttal csökkent.⁸

A 2. ábrán jól látszik, hogy jelentősen változott a cégek hozzáadott értékének eloszlása. Míg 2015-ben a vállalatok közel felének (43%) teljesítménye 25 milliárd Ft alatt maradt, addig a 2019. évi adatok alapján sokkal egyenletesebb eloszlás mutatkozik. Az alsó három kategória egyaránt megközelíti a 15%-os arányt, és hasonlóan jelentős az 51–60 milliárd Ft-os teljesítményt elérő csoport súlya is.

⁸ A 2015. tárgyévi hozzáadott érték lista éllovasa egy leánycég-adásvételi ügylet miatt kiugró értéket produkált. A valós hozzáadott érték kiszámításához a számviteli értékből kivontuk a leánycég-ügyletthez kapcsolódó (tényleges hozzáadott értéket nem termelő) összeget és a továbbiakban az így kapott új adattal számoltunk.

2. ábra: A cégek száma a bruttó hozzáadott érték szerint⁹

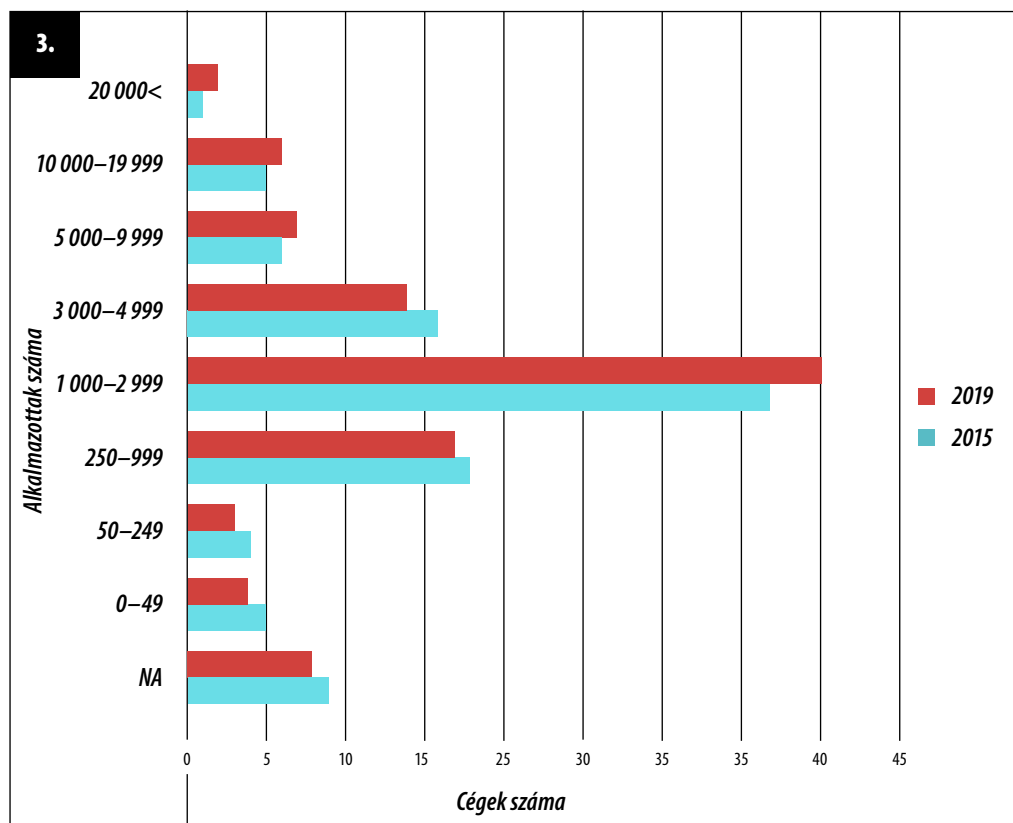
A vállalatok mérete az alkalmazottak száma alapján

Megvizsgáltuk az alkalmazottak számát is, hogy megtudjuk mekkora cégek termelik a legtöbb bruttó hozzáadott értéket Magyarországon. Nem minden vállalat mellett szerepel létszám, 2015-ben 9, 2019-ben 8 esetben hiányzik ez a mutató.

⁹ A tanulmányban szereplő ábrák a szerzők számításai alapján készültek, ettől eltérő esetben feltüntetjük a forrást.

A 3. ábra arról tanúskodik, hogy a vállalati alkalmazottak létszámában nem történt jelentős változás. Kissé nőtt az 1000–2999 fős cégek dominanciája, a vállalatok 40%-a ebbe a tartományba tartozik. Kizárólag a létszámot figyelembe véve mikrovállalkozás továbbra sincs a listában, de 6 kis- és középvállalkozás szerepel a legjelentősebb hazai cégek között. Nem meglepő módon **a cégek döntő többsége (94%-a) – a kritériumok közül kizárólag az alkalmazottak számát figyelembe véve – nagyvállalat.**

3. ábra: A cégek száma az alkalmazottak száma szerint

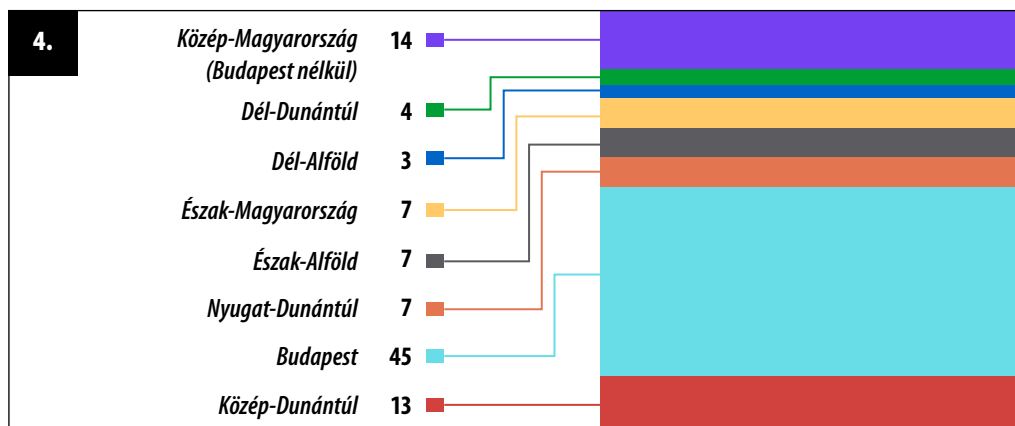
A vállalatok országon belüli eloszlása

A vállalkozásokat csoportosítottuk az országon belüli elhelyezkedésük alapján is, annak érdekében, hogy megfigyelhessük területi eloszlásukat. Kiemelt jelentőségénél fogva a hét magyarországi régió mellett Budapestet külön kategóriaként szerepeltetjük.

Habár mindegyik régió képviselteti magát, a várakozásoknak megfelelően a listában szereplő 100 cég székhelyének földrajzi elhelyezkedése alapvetően fővárosközpontú.

A vállalkozások közel felének (45-nek) budapesti székhelye van. A koncentrátságot fokozza, hogy a főváros környéki (Pest megyei) településeket magába foglaló Közép-Magyarország a 2015-ös cégkörhöz képest növelte súlyát. A korábbi 10 vállalkozással szemben ezúttal 14 cég szerepel ebből a régióból. Szintén jelentős a Közép-Dunántúl szerepe, 13 vállalkozás székhelye található ezen a területen.

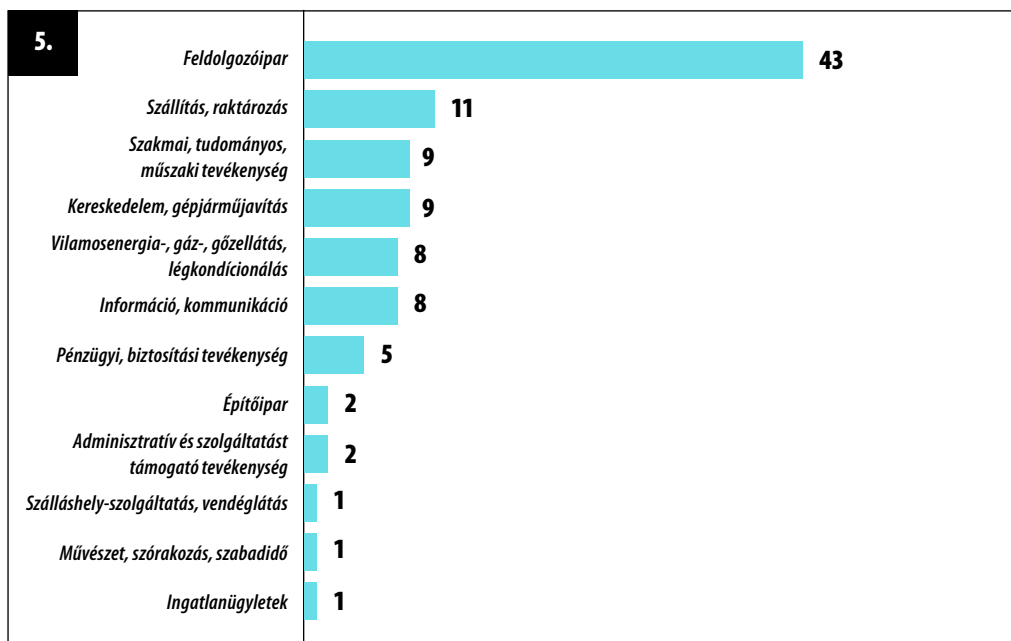
4. ábra: A vállalatok száma székhely szerint 2019-ben

A vállalatok által képviselt gazdasági ágazatok

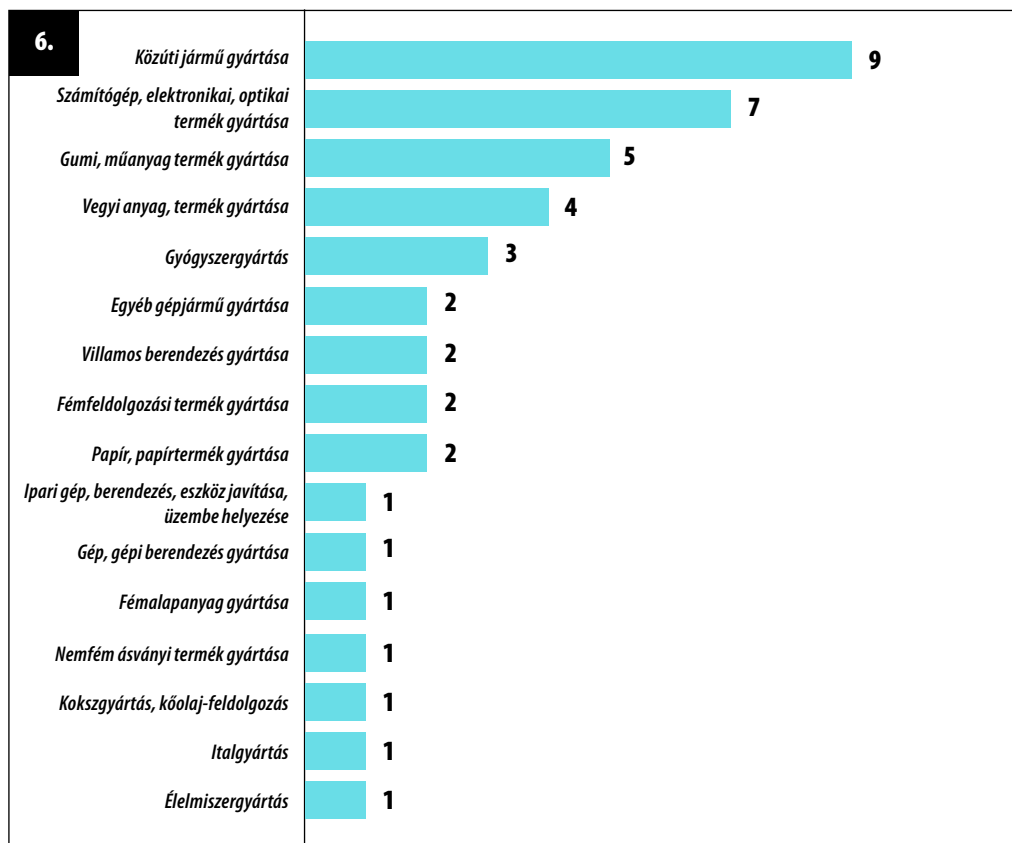
A cégek ágazatok szerinti vizsgálata segít feltérképezni, hogy hazánk legfontosabb vállalatai mely szakterületeken működnek, mennyire domináns egy-egy iparág. A felsorolt vállalatok többsége a Céginfó adatai alapján igencsak sokféle tevékenységet végez, ám az elemzés során kizárólag a kiemelt főtevékenységeket vettük figyelembe. Az adatok szerint az ebből a szempontból **vizsgált cégek meglehetősen heterogén csoportot alkotnak.** Az érintett vállalatok a 19 statisztikai szempontból megkülönböztetett és a cégek szempontjából releváns nemzetgazdasági ág közül 12-t képviselnek, azaz **lefedik az összes gazdasági tevékenységtípus kétharmadát.** A gazdasági társaságok **közel fele (43 cég) a feldolgozóiparban működik,** ez a legnagyobb arányban képviselt nemzetgazdasági ág. Ez az ágazat jelentősen megelőzi a szállítást, raktározást (11 cég), a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet (9 cég) és a kereskedelem, gépjárműjavítást (9 cég).

5. ábra: A vállalatok száma a leggyakrabban képviselt nemzetgazdasági ágazatokban (2019)

A vizsgált cégek a feldolgozóiparon belül is igen széles skálát fednek le. A 23 ágazat közül 16-ot képviselnek. Ezen belül is kiemelkedik az **autógyártás**, ebben az iparágban 9 cég működik. Ezt követi a **számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása** (7 cég), majd a **gumi, műanyag termék gyártása** (5 cég). A **vegyi anyag gyártó és gyógyszeripari cégek** szintén jelentős csoportot képeznek a legjelentősebb hazai vállalatokon belül, összesen 7 cég tartozik ebbe a kategóriába.

6. ábra: A feldolgozóiparban tevékenykedő vállalatok száma ágazatok szerint (2019)

A vizsgált cégek legfontosabb gazdasági jellemzőinek ismertetése után a következő fejezetben rátérünk iparjogvédelmi aktivitásuk elemzésére. A vizsgálatot az oltalmi formák közül a szabadalommal kezdjük, majd a védjegy, és végül a formatervezésiminta-oltalom következik.

4. A TOP100 MAGYAR CÉG IPARJOGVÉDELMI AKTIVITÁSA

4.1. Szabadalom és használati mintaoltalom¹⁰

A szabadalom az oltalomképesség jogszabályi követelményeinek megfelelő találmányt – új, feltalálói tevékenységen alapuló és iparilag alkalmazható műszaki megoldást – védő jog. A jogintézmény alapgondolata szerint a feltalálót alkotótevékenységének elismeréseképpen – egy adott országra vagy az országok egy csoportjára vonatkozó – a találmány hasznosítására vonatkozó kizárólagos jogok illetik meg annak érdekében, hogy a találmány létrehozása során tett erőfeszítései, befektetései megtérülhessenek. A társadalom védelmében azonban ez a monopólium korlátozott ideig érvényes, továbbá az új megoldás – a közzétételt követően – bárki számára szabadon megismerhető, a technológiai fejlődést támogatva. Ebből fakadóan a szabadalmak nem csupán a bejelentő vállalkozások versenyelőnyt biztosítják, de egyben hozzájárulnak az ország tartós gazdasági növekedéséhez is.

Hány cég nyújtott be szabadalmi bejelentést és szerzett oltalmat?

A figyelembe vett nemzetközi szabadalmi adatbázisok szerint a TOP100 cégek 38%-a nyújtott be legalább egy szabadalmi bejelentést a világ valamely pontján. A 38 érintett vállalat összesen 21 902 bejelentést jegyzett.¹¹ Ez bejelentőnként meglehetősen sok, átlagosan 576 ügyet jelent, ám ez az adat önmagában félrevezető lehet, a cégek közötti megoszlás rendkívül egyenlőtlen.

Megadott szabadalommal 34 vállalkozás rendelkezett, amelyek összesen 15 276 oltalmat szereztek az évek során, ami átlagosan 449 szabadalmat jelent.

Az adatok szerint a hazai TOP100 cégek 62%-ához nem tudunk kapcsolni szabadalmi bejelentést. Ennek ellenére előfordulhat, hogy a kimutatottnál több nagyvállalat folytat hazánkban kutatás-fejlesztést és hoz létre találmányokat. Mint később látni fogjuk, a hazai TOP100 cégek jelentős része multinacionális vállalat hazai leányvállalata.¹² Ezeknél a cégeknél bevett gyakorlat, hogy az anyacég rendelkezik az iparjogvédelmi oltalmak felett, vagy külön erre a célra alapított gazdasági társaság kezeli ezeket az ügyeket. Ilyen esetekben még akkor sem szerepel a hazai vállalat neve mellett oltalom az adatbázisokban, ha maga a szabadalom egyébként meghatározó szerepet tölt is be a leányvállalat életében.

¹⁰ Ahogy már korábban említettük, a tanulmány nem tesz különbséget a szabadalmak és a használati mintaoltalmak között, és a „szabadalom” megjelölésbe beleértjük annak a hazai szabadalmakhoz, illetve használati mintákhoz hasonló összes variánsát is, oltalmi időtől és az engedélyezési eljárás jellegzetességeitől (azaz az érdemi vizsgálat meglététől) függetlenül, és a használati mintákat is.

¹¹ Bejelentés alatt a 2. Adatok című fejezetben ismertetett adatbázisban szereplő, az adott bejelentőhöz tartozó eltérő ügyszámmal jelölt ügyeket értjük, vagyis külön bejelentésként szerepelnek a PCT nemzeti szakaszban indított párhuzamos ügyek, illetve a külön szám alatt meghirdetett, hatályosított európai ügyek is.

¹² Az 5. fejezetben részletesebben megvizsgáljuk az oltalommal nem rendelkező hazai cégeket.

Mennyire erős a szabadalmi bejelentések koncentrációja a bejelentő cégek között?

A kapcsolódó szabadalmi bejelentések több mint 41%-a egy, 73%-a kettő, 97%-a pedig mindössze öt vállalkozáshoz köthető, ami meglehetősen erős koncentrációt mutat. A TOP100 cégek közül öt mutatói haladták meg a 100 bejelentést, négy gyógyszeripari (Richter Gedeon Nyrt., Sanofi-csoport, EGIS Gyógyszergyár Nyrt., TEVA Gyógyszergyár Zrt.) és egy, elsősorban kőolaj-feldolgozással foglalkozó vállalat (MOL Nyrt.). A legaktívabb piaci szereplő a Richter Gedeon Nyrt. 8984 bejelentéssel.

A 2015-ös cégekörhöz képest nőtt a TOP100 között a szabadalommal bíró cégek koncentrációja. Korábban 42, jelen elemzésben 38 cég rendelkezett legalább egy szabadalmi bejelentéssel. A bejelentések száma 3%-kal nőtt a vizsgált időszakban, a megváltozott cégekör figyelembevételével. Az egy bejelentőre eső ügyek átlagos száma 14%-kal gyarapodott.

A 2015-ös cégekörből megadott szabadalommal 36 vállalat bírt, amelyek összesen 14 862 oltalmat jegyeztek, átlagosan 413-at. Ez szintén erősödő koncentrációt mutat: a szabadalmak száma 3%-kal, az egy jogosultra jutó átlagos szabadalmak száma pedig 9%-kal nőtt.

1. táblázat: A vállalatok számának megoszlása a szabadalomszám szerint

Bejelentések száma	Bejelentő vállalatok száma		Megadott szabadalmak száma	Jogosult vállalatok száma	
	2017*	2021*		2017*	2021*
1	7	5	1	6	2
2-5	11	9	2-5	10	11
6-25	9	9	6-25	10	9
26-100	10	10	26-100	5	7
101-1000	1	1	101-1000	2	2
>1000	4	4	>1000	3	3
Összesen	42	38	Összesen	36	34

*Az adatok lekeresésének éve.

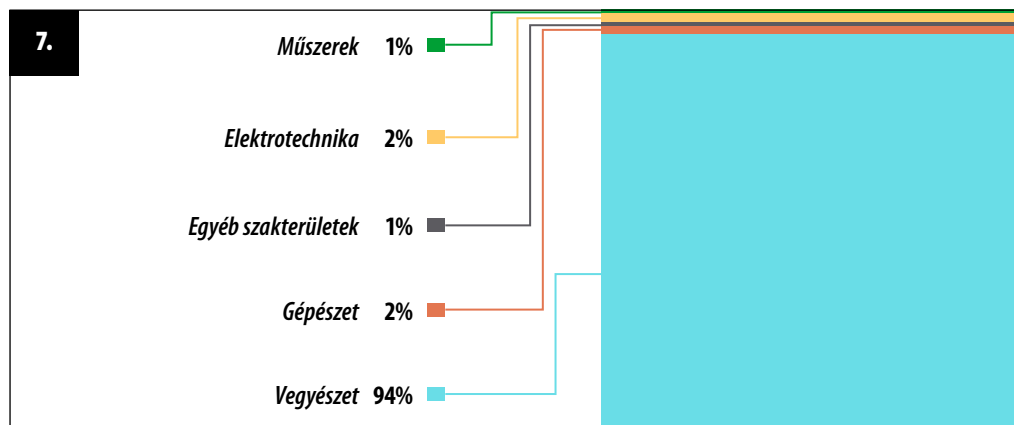
Mely ágazatokba, szakterületekbe tartoztak a szabadalmi bejelentések?

A bejelentéseket megjelölő – a Szellemi Tulajdon Világszervezete (*World Intellectual Property Office, WIPO*) által kezelt IPC szerinti – szabadalmi alosztályok elemzésével megtudhatjuk, hogy a vizsgált magyarországi cégek elsősorban mely szakterületeken voltak a szabadalmaztatás szempontjából aktívak. Az egyes hivatalok újdonságkutatással foglalkozó szakemberei a találmányokat – a hatékonyabb és pontosabb kutathatóság

érdekében – az IPC alapján egy vagy több szekcióba sorolják, attól függően, hogy a találmány milyen szakterületeket érint. A rendszer több hierarchiaszintből épül fel, az alacsonyabb szintek használatához komoly szaktudás szükséges. Ahhoz, hogy általánosan értelmezhető eredményeket kapjunk, az elemzés elvégzéséhez az alosztályok szintjén aggregált információkat gyűjtöttük ki, amelyeket tovább összegeztünk nagyobb csoportok, kategóriák megfigyelése céljából. Az adatokat a nemzetközi szabadalmi osztályozáson kívül egy másik osztályozási módszer alapján is megvizsgáltuk. A WIPO *IPC–Technology Concordance* címmel létrehozott egy olyan konkordancia táblázatot, amellyel a nemzetközi szabadalmi osztályozási csoportokat különböző technológiai kategóriákba sorolja. Ennek célja annak kutathatóvá tétele, hogy a vállalatok mely gazdasági ágazatokhoz kapcsolódóan állítanak elő új termékeket és eljárásokat. A konkordancia táblázat legutóbbi (2008-as) változata 5 szektorban 35 szakterületet, ezen belül pedig 127 (a)osztályt különböztet meg.¹³

A szektorokat tekintve a legmagasabb hierarchiaszinten a TOP100 cégek szabadalmi bejelentéseiben egyértelműen dominál a vegyészet. A kutatáshoz – a rengeteg kapcsolódó adat miatt egyszerűsítésként – a cégenként leggyakrabban megjelölt 20 alosztályt vettük számításba. Az eredmények szerint a szabadalomcsaládok 94%-a a vegyészet kategóriába (is) sorolható¹⁴. A további szektorok (elektrotechnika, gépészet, műszerek, egyéb szakterületek) 1-2%-os súllyal képviseltek.

7. ábra: Az egyes szektorok aránya az összes szabadalomcsaládra vetítve

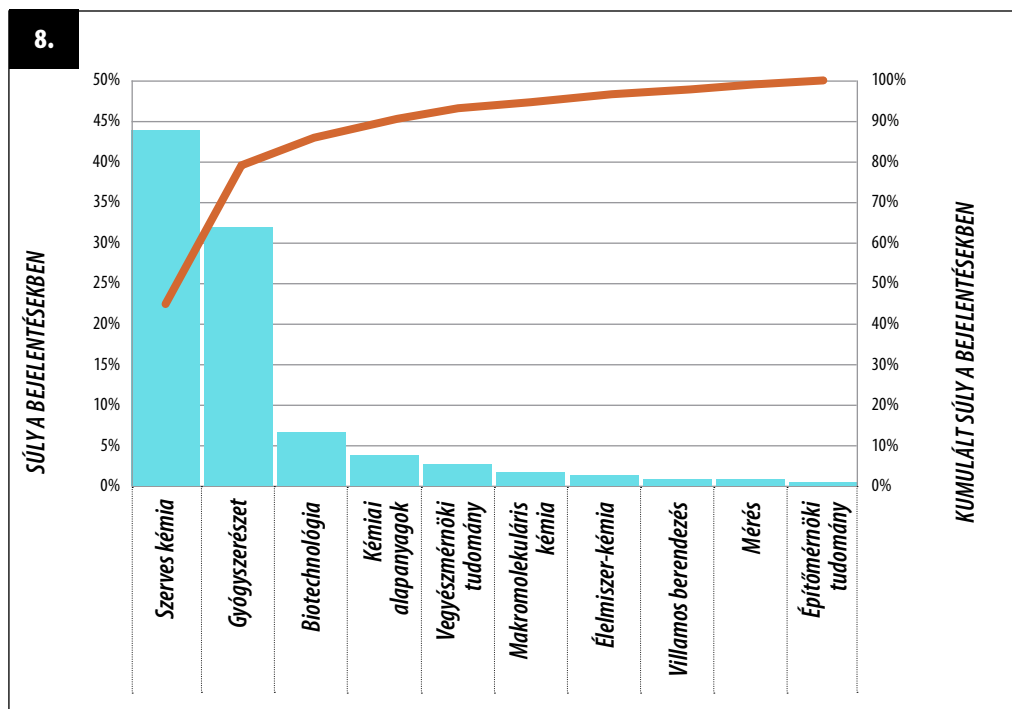
Az egyes szektorokon belül megvizsgáltuk a szakterületek megoszlását is. A WIPO konkordancia táblázatában meghatározott kategóriák alapján a szerves kémiához (44%) és a gyógyszerészethez (32%) kapcsolódott a legtöbb szabadalomcsalád. Érdeemes megjegyezni, hogy egy meglehetősen fiatal tudományág, a biotechnológia a harmadik a sorban, 7%-os súllyal.

¹³ https://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=117672

¹⁴ Egy családhoz gyakran különböző kategóriákba tartozó osztályjelzetek is tartoznak.

A vegyészet dominanciája ebben a listában is megmutatkozott, a tíz legnépszerűbb szakterület közül hét ehhez a szektorhoz volt köthető. A többi tudományterületet az elektrotechnika részét képező villamos berendezés, a műszerekhez tartozó mérés és az egyéb szakterületek csoportba tartozó építőmérnöki tudományok képviselték, egyenként 1%-os súllyal.

8. ábra: A legnépszerűbb szakterületek aránya az összes szabadalomcsalád tekintetében

A szabadalmi portfóliók kiterjedése

A bejelentésekkel érintett országok vizsgálata azért különösen érdekes, mert ezek az adatok képet adhatnak a vizsgált magyarországi cégek üzleti érdekltségének földrajzi kiterjedéséről. A kapcsolódó lekérdezésben az államok mellett azoknak a regionális vagy nemzetközi hivataloknak az adatai is szerepeltek, amelyekben az egyes vállalatok bejelentést tettek. Az általunk vizsgált cégek esetében a következő regionális vagy nemzetközi szervezetek voltak érintettek: Afrikai Szellemi Tulajdon Szervezet (OAPI), Eurázsiai Szabadalmi Szervezet (EAPO), Európai Szabadalmi Hivatal (EPO), Ipari Tulajdon Afrikai Regionális Szervezete (ARIPO), WIPO.

A vállalatok hány országban, regionális vagy nemzetközi hivatalnál tettek szabadalmi bejelentést?

A hazai TOP100 cégek összesen 89 nemzeti iparjogvédelmi hatóságnál, illetve nemzetközi vagy regionális szervezetnél tettek szabadalmi bejelentést. A bejelentők közel háromnegyede több országban is érdekelt volt. Egy vállalat átlagosan 15 országban, illetve nemzetközi vagy regionális hivatalnál tett bejelentést, bár a szórás meglehetősen nagy. **A cégek harmada (32%) 6–10 hivatal előtt kívánt szabadalmat szerezni.** Ennél kissé kevesebben voltak azok, akik egyetlen országra – szinte minden esetben csak Magyarországra – vonatkozóan tettek szabadalmi bejelentést (28%). **Öt olyan hazai nagyvállalatot találtunk, amelyik legalább 50 országban volt érdekelt.** A listavezető Sanofi-csoport 82, a Richter Gedeon Nyrt. 81, az EGIS Gyógyszergyár Zrt. pedig 78 földrajzi területen igényelt szabadalmat.

Egy-egy országban működő, regionális vagy nemzetközi hivatal átlagosan hány szabadalomcsalád vonatkozásában volt érintett?

Egy földrajzi területre átlagosan 272 szabadalmi bejelentés jutott, és egy országot vagy szervezetet átlagosan 6 cég jelölt meg. **A gazdasági társaságok több mint harmada egy adott földrajzi területre kiterjedően és/vagy nemzetközi, regionális szervezetnél átlagosan 3-5 bejelentést nyújtott be.** A vállalatok 24%-a országonként átlagosan 1 bejelentést jegyzett.

2. táblázat: A vállalatok számának megoszlása az érintett országok és szabadalomcsaládok száma szerint

Bejelentéssel érintett országok száma	Bejelentő vállalatok száma	Egy országot érintő szabadalomcsaládok átlagos száma*	Bejelentő vállalatok száma
1	11	1	9
2	2	2	6
3–5	3	3–5	13
6–10	12	6–10	4
11–20	4	11–20	1
21–50	1	21–100	2
>50	5	>100	3
Összesen	38	Összesen	38

* Az adat azt mutatja meg, hogy egy bejelentő egy országban átlagosan hány szabadalomcsaládhoz tartozó bejelentést tett.

Az egy cégre eső szabadalomcsaládok átlagos száma Izraelt tekintve a legmagasabb (113). A közel-keleti országban az 5 legaktívabb szabadalmi tevékenységet mutató hazai vállalat

nyújtott be bejelentést, amelyek meglehetősen aktív iparjogvédelmi tevékenységet folytatnak ezen a területen.

A Richter Gedeon Nyrt. a cég által megcélzott földrajzi területeken és szervezeteknél átlagosan 122 családdal volt érintett, amely értékkel listavezető, de a magyar Sanofi-csoport 92-es átlagos száma is kiemelkedő teljesítmény.

Az egyes földrészekben mennyire aktívak a vizsgált vállalatok?

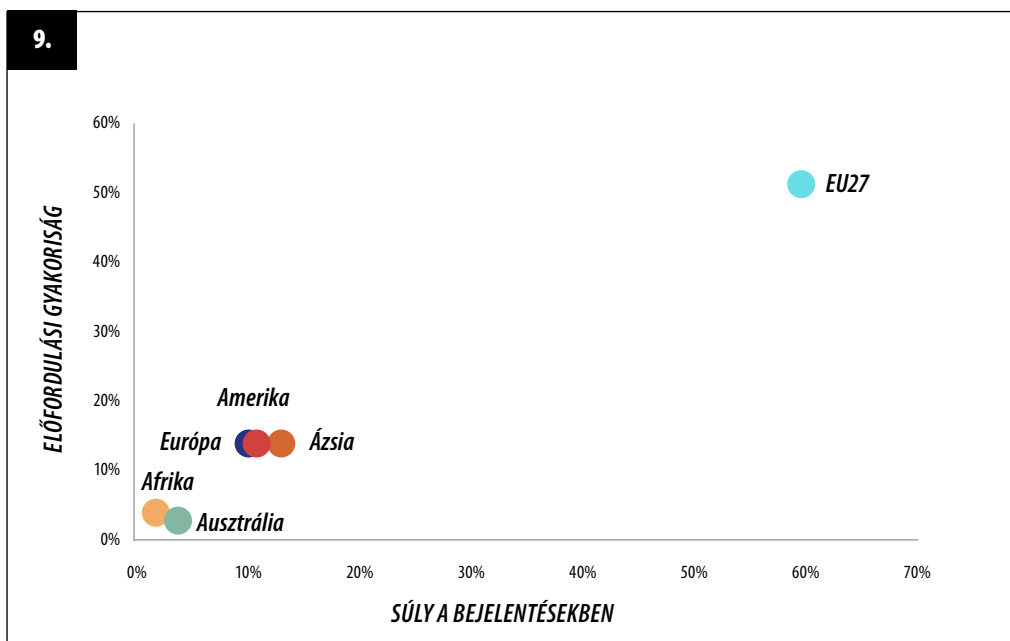
A TOP100 cégek szabadalmi bejelentései alapján az Európai Unió 27 tagországa kiemelkedik mind az előfordulási gyakoriságban¹⁵, mind a ténylegesen érintett szabadalomcsaládok számában.¹⁶ **Az eredmények alapján az EU-országokban a 38, a szabadalmak terén aktív cég több mint fele tett bejelentést (51%) és ezen országok érintettek voltak az összes család 60%-a tekintetében.** A TOP100 vállalatok körében Ázsia volt a második legnépszerűbb kontinens, az összes szabadalomcsalád 13%-a kapcsolódott ehhez a földrészhez. Ezt követte Amerika (11%), majd az EU-n kívüli európai országok (10%). Az előfordulások gyakoriságát tekintve ennél kiegyensúlyozottabb az eloszlás. Az EU 27 tagországa után a többi európai ország, Amerika és Ázsia egyaránt 14%-os súllyal szerepelt.

A magyarországi cégek részéről a legkisebb gazdasági érdekeltséget Ausztráliában és Afrikában tapasztaltuk. Ausztráliában az aktív vállalatok 3%-a, Afrikában a 4%-a tett bejelentést, ám míg az előbbihez a családok 4%-a kapcsolódott, utóbbihoz mindössze 2%-a.

¹⁵ Az adat azt mutatja meg, hogy egy adott földrajzi területen hány vállalat tett bejelentést.

¹⁶ Az országok szintjén végzett elemzés nem tartalmazza a regionális vagy nemzetközi szervezetekhez érkezett bejelentések kapcsán hivatkozott családok számát (pl. EPO).

9. ábra: Az egyes földrajzi régiók előfordulási gyakorisága az országmegjelölésekben és a szabadalomcsaládok számában

Megjegyzés: Az Európa elnevezésű csoport az Európai Uniót kívüli európai államokat foglalja magában

A fentiekén túl további 1736 szabadalomcsalád tartalmazott a regionális és a nemzetközi hivatalokhoz benyújtott bejelentést, ami az összes ügy 7,2%-a. Ezek 45%-a az EPO-t, további 41%-a pedig a WIPO-t érintette. A cégek közül némileg többen tettek bejelentést a WIPO-nál, mint az EPO-nál. Az előbbinél 21, az utóbbinál 19 hazai vállalat nyújtott be legalább egy bejelentést.

3. táblázat: A vállalatok szabadalmi bejelentései által érintett regionális és nemzetközi szervezetek

Szervezet	Bejelentések száma	Előfordulási gyakoriság
Ipari Tulajdon Afrikai Regionális Szervezete	21	3
Eurázsiai Szabadalmi Szervezet	219	7
Európai Szabadalmi Hivatal	783	19
Afrikai Szellemi Tulajdon Szervezet	9	2
Szellemi Tulajdon Világszervezete	704	21

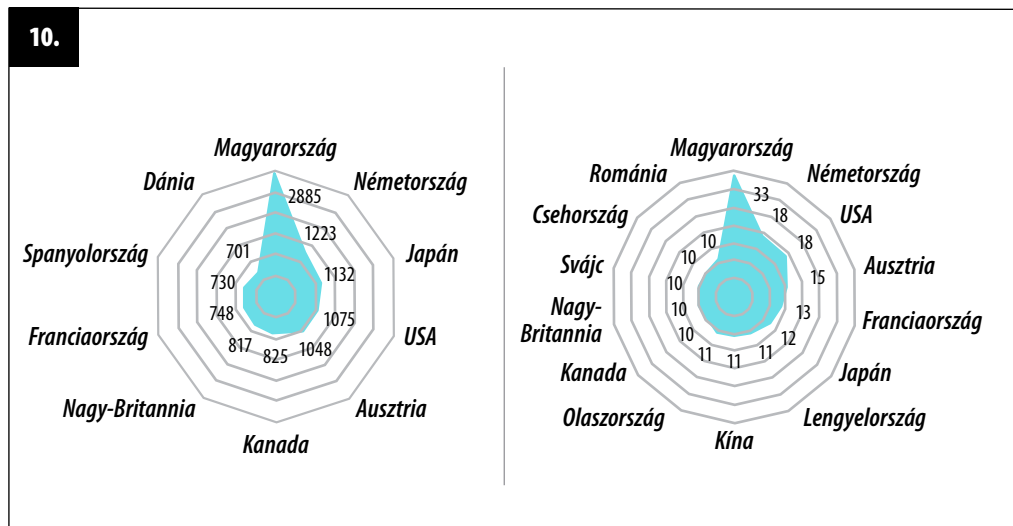
Mely országokban a legaktívabbak a hazai cégek?

A földrajzi vizsgálatot kiterjesztettük az egyes országok szintjére is. **A bejelentési adatok alapján összeállított adatbázis szerint a hazai TOP100 vállalatok földrajzi értelemben széles körű szabadalmaztatási politikát folytatnak.** Az ENSZ a jelen tanulmány kéziratának elkészítésekor 193 nemzetközileg elismert államot tartott nyilván¹⁷, amelyek közül 84 esetében tudtunk kimutatni hazai aktivitást.

A hazai cégek leggyakrabban Magyarországra nyújtottak be szabadalmi bejelentéseket (2885 szabadalomcsalád), ezt követték a Németországot (1223), a Japánt (1132), az Amerikai Egyesült Államokat (1075) és az Ausztriát (1048) érintő bejelentések. A legnagyobb arányban előforduló tíz ország közül hét az EU-tagállamok közül került ki, az Amerikai Egyesült Államok és Kanada az amerikai kontinenst, míg Ázsiát Japán képviselte.

Az egyes államok előfordulási gyakoriságát tekintve is hazánk áll az első helyen. 33 vállalat tett szabadalmi bejelentést Magyarországon. A cégek közül 18-18 Németországban és az Amerikai Egyesült Államokban kívánt oltalmat szerezni.

10. ábra: A legtöbb szabadalomcsaládhoz tartozó szabadalmi bejelentéssel bíró és a legtöbb vállalat által megjelölt országok

¹⁷ <https://www.un.org/en/about-un/>

4.2. Védjegy

A védjegy az árujelzők csoportjába tartozik, és elsődleges célja, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen más áruitól és szolgáltatásaitól. Ezzel a tulajdonságával a védjegy nagyban segíti a verseny létrejöttét a modern piacgazdaságban. Megkülönböztető jellege a fogyasztó számára nyújt információt az áruk és szolgáltatások minőségével kapcsolatban. A védjegyet jellegzetes szerepe alkalmassá teszi arra, hogy a bejelentések/oltalmak mennyisége alapján képet kapjunk egy vállalat, egy ágazat vagy egy ország gazdasági fejlettségéről, a gazdasági növekedés alakulásáról, a piacméretről és annak kifinomultságáról, a szereplők közötti verseny erősségéről.

Hány vállalat nyújtott be védjegybejelentést?

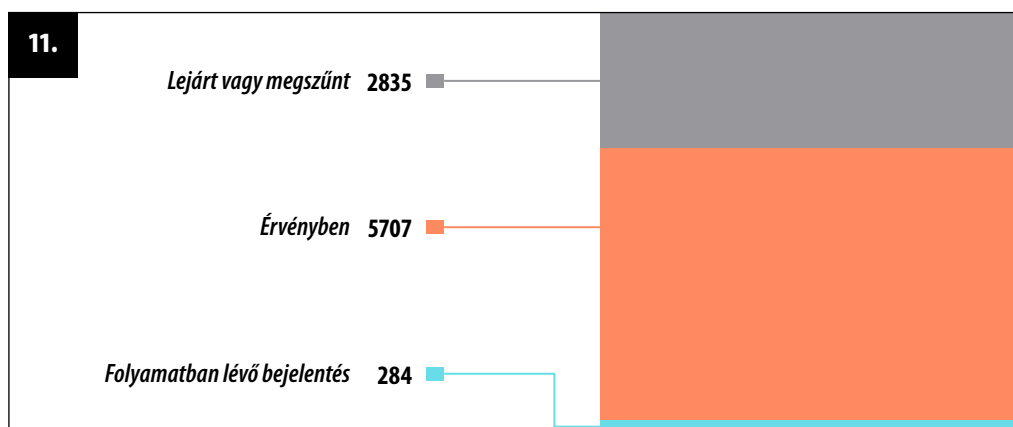
A TMView nemzetközi védjegyadatbázis szerint a 2019. évi hazai TOP100 cégek **57%-a nyújtott be legalább egy védjegybejelentést a működése során**. Ez hattal több, mint a 2015. tárgyévi lista esetében volt. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a 2015-ös és a 2019-es felsorolások nem teljesen egyeznek meg. 24 esetben különböző cégeket tartalmaznak, így közvetlen módon nem összehasonlíthatók.

A TOP100 cégek 43%-ához nem tudunk kapcsolni semmilyen védjeggyel kapcsolatos tevékenységet, ám ez nem jelenti azt, hogy működésük során ne használnának védjegyet. Mint azt már a szabadalmaknál is jeleztük, a listában szereplő gazdasági társaságok jelentős része multinacionális cég hazai leányvállalata. Az utóbbiaknál bevett gyakorlat, hogy az anyacég rendelkezik az iparjogvédelmi oltalmak felett vagy külön erre a célra alapított cég kezeli ezeket az ügyeket. Ilyen esetekben még akkor sem szerepel a hazai vállalat neve mellett oltalom az adatbázisokban, ha maga a védjegy egyébként meghatározó szerepet tölt is be a leányvállalat életében.

A vállalatok hány védjegybejelentést nyújtottak be?

A 2019. évi cégkörre vonatkozó információk alapján a vállalkozások összesen **8 827 védjegybejelentést nyújtottak be szerte a világon**. Ez az érték 1%-os csökkenést jelent a korábbi adatokhoz képest, amelynek oka a részben eltérő összetételű listában keresendő. A változás azonban a jelenlegi aktivitásban látványos előrelépést is hozott, a folyamatban lévő bejelentések száma közel kétszeresére nőtt (284). Az érvényben lévő védjegyek száma is emelkedett, 6%-kal (5707). Mindemellett jelentősen (15%-kal) mérséklődött a már lejárt vagy megszűnt oltalmak mennyisége (2835).

11. ábra: A védjegyek megoszlása az oltalom státusza szerint

Az adatok arról tanúskodnak, hogy a védjegybejelentéssel rendelkező cégek tudatosabban alakítják ki védjegy-portfóliójukat, mint korábban. A bejelentő vállalatok átlagosan 155 igényt nyújtottak be, ami első pillanatban tekintélyes számnak tűnik, de félrevezető lehet, mert a cégek között meglehetősen nagy különbségeket tapasztalhatunk.

Korábban a cégek ötödének volt egyetlen bejelentése, a legfrissebb adatok szerint azonban ez mindössze 6 vállalkozásra volt igaz. A 2015. tárgyévi céggörre vonatkozó számításokban a vállalatok közel fele legfeljebb öt ügyet indított el, a 2019. tárgyévi cégek harmada nyújtott be ilyen kevés kérelmet. Ráadásul a 2–5 bejelentést benyújtó vállalatok számától nem sokkal maradt el a 6–10 és a 26–50 védjegyet igénylők száma. A Richter Gedeon Nyrt. és az Egis Gyógyszergyár Zrt. bejelentési aktivitása meghaladta az 500-at, közülük az előbbi túlszárnyalta a 4 300-at. A Richter Gedeon Nyrt. adta az összes bejelentés közel felét (48%), ami jól szemlélteti a gyógyszergyár kiemelt szerepét a hazai iparjogvédelemben.

Hány vállalat rendelkezett érvényben lévő védjeggyel?

A bejelentést tevő vállalatok többsége (84%) rendelkezett érvényben lévő védjeggyel a vizsgálat időpontjában. Átlagosan 119 védjegy jutott egy cégre, amely érték kissé nagyobb, mint korábban volt (106). A szórás természetesen itt is meglehetősen nagy. Összesen 5707 oltalom volt érvényben, ez 6%-kal magasabb a korábbi adatnál. A jogosult vállalatok 31%-a 2–5 érvényes oltalommal rendelkezett, ötöde 11–25 oltalmat jegyzett. A két kiemelkedő cég közül a Richter Gedeon Nyrt. 2874, az Egis Gyógyszergyár Zrt. 1703 érvényes védjeggyel rendelkezett.

4. táblázat: A vállalatok megoszlása a védjegybejelentések száma szerint

Bejelentések száma	Bejelentő vállalatok száma	Érvényes védjegyek száma	Jogosult vállalatok száma
1	6	1	6
2–5	13	2–5	15
6–10	10	6–10	2
11–25	7	11–25	9
26–50	9	26–50	8
51–100	4	51–100	4
101–500	6	101–500	2
>500	2	>500	2
Összesen	57	Összesen	48

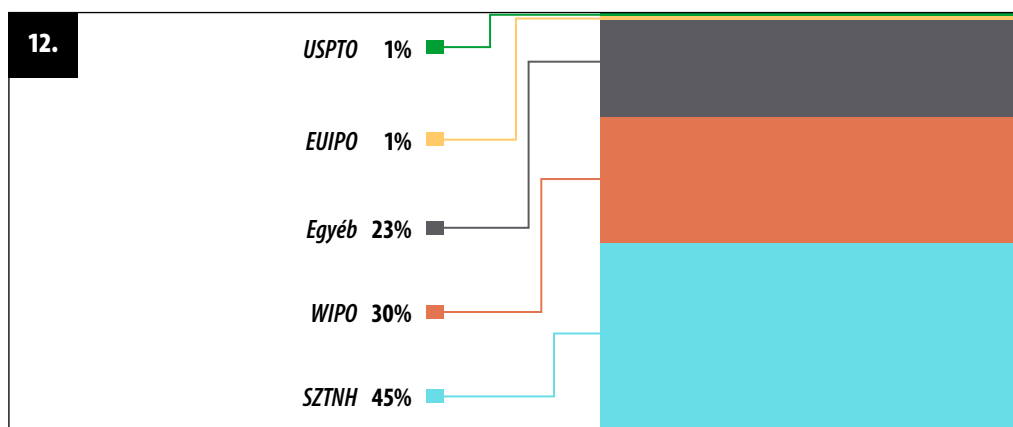
Mely ágazatokra milyen típusú védjegyek jellemzőek?

Az adatokat vizsgálva felfedezhető némi tendencia, hogy mely ágazatokban tevékenykedő cégek milyen típusú védjegyeket használnak nagyobb számban. Eszerint a **gyógyszeripari, az infokommunikációs, a közlekedési és szállítmányozási vállalatok inkább szövedjegyeket** jegyeztetnek be, míg a **kis- és nagykereskedelemben és a vendéglátásban működő cégek az ábrás védjegyeket** részesítik előnyben. **Az autógyártók, az elektronikai termékeket gyártók, az energiaipari és a mérnöki tevékenységgel foglalkozó cégek nem tesznek különbséget**, mindkét védjegytypust nagyjából egyenlő arányban használják.

A vállalatok mely hivataloknál tették védjegybejelentést?

A hazai TOP100 cégek összesen 62 hivatalnál tették védjegybejelentést. A hivatalok között nemzetközi, regionális és nemzeti szervezetek egyaránt szerepelnek. A korábbihoz képest kissé csökkent az SZTNH dominanciája a védjegybejelentésekben. A vizsgált vállalatok 2019-ben **bejelentéseik 45%-át nyújtották be közvetlenül a magyar hivatalhoz**. A 2015-ös cégkörtől még minden második kérelem az SZTNH-hoz érkezett. **Az 57 bejelentő közül 54 nyújtott be igényt az SZTNH-nál (95%), 29 cég kizárólag a magyar hivatalnál tett bejelentést (51%)**. Ezek elsősorban külföldi cégek hazai leányvállalatai (pl. Lidl Magyarország Bt., Aldi Magyarország Bt., Vodafone Magyarország Zrt.), vagy kifejezetten Magyarország területén működő szolgáltató gazdasági társaságok (pl. Magyar Posta Zrt., Budapesti Elektromos Művek Zrt., Szerencsejáték Zrt., NISZ Zrt., MÁV-Start Zrt., az E.On csoport áramszolgáltató cégei). Az SZTNH-tól „elvándorló” bejelentések szinte kizárólag a WIPO-hoz kerültek át, amely immáron **az ügyek közel harmadát fogadta**. Ezekben az esetekben a bejelentők első lépésben a nemzetközi utat választották. Az európai és az amerikai hivatal továbbra is a bejelentések 1-1%-át intézte, a többi (elsősorban nemzeti) hivatal pedig együttesen a kérelmek majdnem negyedét jegyezte.

12. ábra: A védjegybejelentéseket fogadó hivatalok megoszlása

A vállalatok hány országot jelöltek meg a bejelentéseikben?

A védjegybejelentésekkel érintett országok által képet kaphatunk a vizsgált magyarországi cégek üzleti érdekeltségébe tartozó területekről. Eszerint ezeknek a cégeknek a működési területe meglehetősen széles földrajzi területet fed le. Mindegyik földrészt érintve összesen 110 országot jelöltek meg. **Eszerint a magyarországi TOP100 cégeknek a Föld önálló országainak több mint felében van iparjogvédelmi tevékenység által igazolt gazdasági érdekeltsége.**

A bejelentő cégek átlagosan 19 országot jelöltek meg, ám a szórás meglehetősen nagy. **A vállalatok 53%-a egyetlen országban nyújtott be védjegybejelentést, többnyire Magyarországon.** A cégek további hatoda 21-30 országot jelölt meg. A legaktívabb védjegybejelentők a területek számában is kiugróan teljesítettek. Az iparjogvédelmi adatok alapján a Richter Gedeon Nyrt. 100 országban van jelen, de tőle nem sokkal marad el az Egis Gyógyszergyár Zrt. és a MOL Nyrt. sem (egyaránt 92).

A fenti nagyvállalatok sorrendje nem változik abban az esetben sem, ha a bejelentéseket és az abban megjelölt országokat egymás szorzataként vesszük figyelembe. Az összes ilyen, ún. ekvivalens megjelölés (56 423) közel 56%-a a Richter Gedeon Nyrt. nevéhez kapcsolódik. Az Egis Gyógyszergyár Zrt. felel az ilyen ún. ekvivalens bejelentések harmadáért (33%). Ehhez mérten a sorban következő MOL Nyrt. jelentősen elmarad (3,3%). Ennek oka, hogy a kőolaj-ipari vállalat ugyan sok országban van jelen, de védjegyeinek száma jelentősen kisebb a két gyógyszeripari cégénél. A cégek majdnem fele teszi ki a 11–50 és a 101–500 ekvivalens bejelentésekkel bírók körét. Az 501–5000 kategóriában a MOL Nyrt. mellett a Wizz Air Hungary Zrt. szerepel (509). A bejelentő vállalkozások 2019-ben átlagosan 990 ekvivalens bejelentést tettek.

5. táblázat: A cégek megoszlása az országmegjelölések száma szerint

Megjelölt országok száma	Bejelentő cégek száma	Ekvivalens bejelentések száma*	Bejelentő cégek száma
1	30	1	6
2–10	5	2–5	9
11–20	2	6–10	8
21–30	9	11–50	13
31–40	2	51–100	5
41–50	1	101–500	12
51–75	5	501–.5000	2
>75	3	>5000	2
Összesen	57	Összesen	57

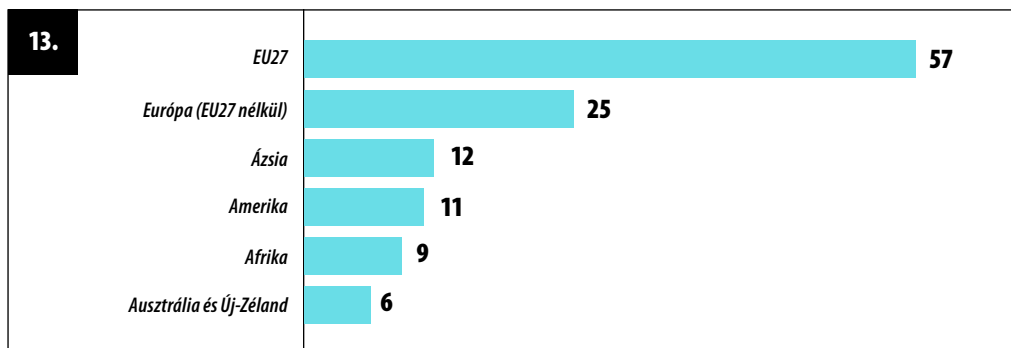
*A bejelentések száma szorozva a megjelölt országok számával.

A vállalatok hány védjegybejelentést tettek az egyes földrajzi területeken, földrészeken?

Területi bontásban az Európai Unió 27 tagországa kiemelkedik mind az előfordulási gyakoriság, mind a megjelölések száma tekintetében. A két mutató közül az előbbi azt mutatja meg, hogy az adott terület iránt hány cég érdeklődik, az utóbbi pedig azt, hogy ténylegesen hány védjegybejelentésben jelölték meg (ekvivalens bejelentések).

A 13. ábra alapján az Európai Unió iránt az összes védjegybejelentést tevő vizsgált cég érdeklődött, azaz legalább egy tagországot megjelöltek a bejelentéseikben. További európai (Európai Unión kívüli) országot 25 vállalat jelölt meg. Hasonló mértékű érdeklődésre tartott számot Ázsia (12 cég) és Amerika (11). A legkevesebb cég Afrikát (9) valamint Ausztráliát és Új-Zélandot (6) jelölte meg.

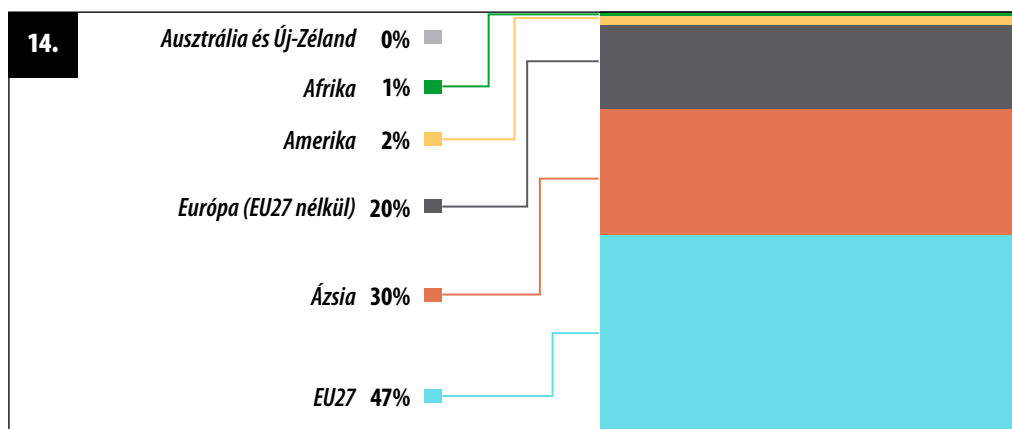
13. ábra: Az egyes földrajzi területeket megjelölő cégek száma

Az összes védjegybejelentésben megjelölt földrajzi területeket tekintve is dominált az Európai Unió, a megjelölések 47%-a ide összpontosult. Ezen a listán azonban Európának az EU-n kívüli országait jelentősen megelőzte Ázsia, amely az összes megjelölés közel harmadát tudta magáénak. **Ez azt jelenti, hogy azok a cégek, amelyek Ázsiában nyújtottak be védjegybejelentést, általában az egész kontinensen rendelkeznek széles üzleti érdekeltséggel.** Az adatok szerint az EU-n kívüli európai országokban ennek pont az ellenkezője igaz. Ugyan a bejelentő cégek több mint fele érdekelt ezeken a területeken, ám a súlyuk az összes megjelölésben csupán 20%.

A 2015-ös cégkörhöz képest kisebb eltérések mutatkoznak az arányokban. Az Európai Unió részaránya 1,3 százalékponttal mérséklődött, de ennek hátterében elsősorban Nagy-Britannia EU-ból történt kilépése és ezzel a tagországok számának csökkenése áll. Szintén kis mértékben (0,7 százalékponttal) mérséklődött az EU-n kívüli európai országok súlya. Ezzel szemben 0,8 százalékponttal nőtt Amerika, 1,6 százalékponttal pedig Ázsia aránya. Eszerint **a legsikeresebb magyarországi vállalkozások üzleti érdekeltsége növekszik az ázsiai kontinensen.**

14. ábra: A megjelölt földrajzi területek aránya a védjegybejelentésekben (ekvivalens bejelentések)

A vállalatok hány védjegybejelentést tettek az egyes országokban?

Az egyes országokat tekintve meglehetősen eltérő listát kapunk, amennyiben attól függően hasonlítjuk össze őket, hogy hány cég jelölte meg őket, illetve összesen hány megjelölést kaptak az összes bejelentésben.

Kizárólag az Európai Unió tagállamai szerepelnek azon a listán, amely a legtöbb magyarországi cég által megjelölt 20 országot rangsorolja. Ezek közül is Magyarország után a hazánkkal szomszédos államok következnek a sorban, ezeket a cégek fele jelölte meg a bejelentéseiben. Itt érdemes megjegyezni, hogy 4 olyan hazai vállalkozás akadt,

amely bár aktív védjegybejelentő, de Magyarországot egyetlen bejelentésében sem jelölte meg.

6. táblázat: A védjegybejelentésekben a legtöbb cég által megjelölt 20 ország megoszlása a bejelentő cégek arányában (2019)

Ország	Bejelentő cégek aránya	Ország	Bejelentő cégek aránya
Magyarország	93%	Belgium	37%
Románia	42%	Bulgária	37%
Szlovákia	42%	Franciaország	37%
Ausztria	40%	Hollandia	37%
Lengyelország	40%	Luxemburg	37%
Olaszország	40%	Svédország	37%
Csehország	39%	Finnország	35%
Horvátország	39%	Görögország	35%
Németország	39%	Írország	35%
Szlovénia	39%	Lettország	35%

A fentiekkel ellentétben a védjegybejelentésekben szereplő **összes országmegjelölés alapján összeállított listában az első húszban – Magyarország után – szinte kizárólag hazánktól keletre fekvő államok találhatók.** Ezek többségét a volt Szovjetunió utódállamai alkotják.

Az összes megjelölést tekintve Magyarország súlya 7,5%, az ezt követő nyolc állam ennek az értéknek a felét mutatja. Ezek a kelet-európai, kaukázusi és közép-ázsiai országok – mint szomszédos országok láncolata – egy jól körülhatárolt földrajzi területet képeznek. A sorban következő hét államot az Európai Unió tagállamai adják, majd ismét közép-ázsiai országok szerepelnek a listában.

Az egyes országok súlya a megjelölésekben a 2019-es cégek körében többségében azonos maradt a 2015. évi mutatóval. Magyarország aránya a bejelentésekben 1 százalékponttal csökkent, Moldova súlya ennél kissé nagyobb mértékben esett vissza (-1,2 százalékpont). Ezzel szemben Grúzia 0,3 százalékponttal, Mongólia pedig 0,4 százalékponttal tudta növelni részesedését.

7. táblázat: A védjegybejelentésekben a legtöbbet megjelölt 20 ország megoszlása a bejelentő cégek arányában (2019)

Ország	Bejelentő cégek aránya	Ország	Bejelentő cégek aránya
Magyarország	7,5%	Lengyelország	3,1%
Oroszország	3,8%	Csehország	3,0%
Ukrajna	3,8%	Litvánia	3,0%
Fehéroroszország	3,8%	Szlovákia	3,0%
Kazahsztán	3,8%	Bulgária	2,9%
Azerbajdzsán	3,7%	Lettország	2,8%
Örményország	3,7%	Kirgizisztán	2,7%
Grúzia	3,6%	Tadzsikisztán	2,6%
Üzbegisztán	3,6%	Türkmenisztán	2,4%
Románia	3,1%	Moldova	2,4%

Van-e kapcsolat a vállalatok által képviselt gazdasági ágazat és a védjegybejelentések földrajzi megoszlása között?

Izgalmas megfigyelni, hogy mely országokba milyen tevékenységet végző cégek jelentenek be védjegyet. A listavezető Magyarország ebből a szempontból kevésbé érdekes, hiszen itt szinte az összes, a bejelentők által végzett tevékenység szerepel. A felsorolásban lévő **kelet-európai, kaukázusi és közép-ázsiai államok esetében azonban egyértelmű kapcsolatot találunk. Ezekben ugyanaz a 4–11 magyarországi nagyvállalat képviselteti magát, azaz a védjegybejelentési tevékenység meglehetősen koncentrált.** A hazai vegyipari vállalatok az elsődleges bejelentők ezeken a területeken, de a listában szerepel mezőgazdasági, távközlési és légi személyszállító cég is. A vegyipari vállalatok gyógyszergyártással, kőolaj-feldolgozással, valamint műanyag- és gumigyártással foglalkoznak.

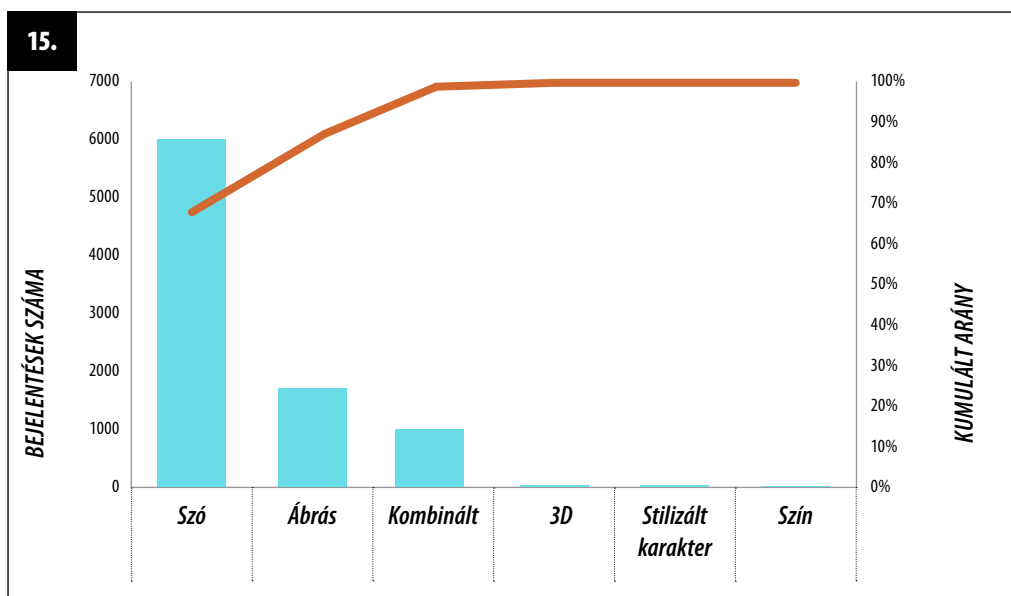
Az EU-tagállamok esetében már sokkal kevésbé koncentrált a hazai vállalatok védjegybejelentési tevékenysége. Ezekben 22–24 cég érdekelt, azaz az összes bejelentő fele megjelöli ezeket az országokat. A fenti ágazatok mellett képviselteti magát a kereskedelem, a gépgyártás, az energia- és az építőipar és több szolgáltató szektor is (pl. szállítmányozás, turizmus, mérnöki tevékenység).

Melyek a leggyakrabban használt védjegytipusok?

A védjegyek típusát tekintve a cégek az igények több mint kétharmadát (68%) szövegvédjegyre nyújtották be. Ábrás védjegyre vonatkozott minden ötödik bejelentés (19%). Jelentősen nőtt a több elemből álló, ún. kombinált védjegyek aránya. A 2015-ös lista szerint a bejelentések alig 3%-a tartozott ebbe a kategóriába, 2019-ben viszont már

12%-a. A bejelentések között szerepeltek még 3D-s, stilizált karaktert tartalmazó és színre vonatkozó védjegyek is, de ezek aránya elenyésző volt.

15. ábra: A bejelentések megoszlása a védjegy típusa szerint (2019)

A vállalatok hány áru- és szolgáltatási osztályt jelöltek meg védjegybejelentéseikben?

A védjegybejelentésekben megjelölt áru- és szolgáltatási osztályok elemzéséből megtudhatjuk, hogy az érintett magyarországi cégek milyen típusú üzleti tevékenységekben voltak érdekeltek a vizsgált időszakban, illetve milyen széles védjegyportfólióval rendelkeztek.

Növekedett a bejelentésekben megjelölt osztályok száma, ami szélesebb védjegyportfóliót és tudatosabb védjegyhasználatot sejtet. A 45 áru- és szolgáltatási osztály közül a bejelentő cégek negyede bejelentéseiben 1–3 osztályt, ötöde 4–5 osztályt, további ötöde pedig 6–10 osztályt jelölt meg. Négy évvel korábban még a cégek fele jelölt meg legfeljebb 5 osztályt. A 2019. évi listában 4 olyan magyar vállalatot találtunk, amelyek mind a 45 áru- és szolgáltatási osztályt megjelölték (Aldi Magyarország Élelmiszer Bt., Magyar Telekom Nyrt., MVM Zrt., MÁV-Start Zrt.).

Hasonló következtetést tudunk levonni a védjegybejelentésekben megjelölt összes osztály eloszlásából is. **A legtöbben (21%) 101–500 osztálymegjelölést adtak meg, ezt a 11–25 és az 1–5 kategória követte (17%).** (2015-ben még a 2–5 kategória volt a legnagyobb, 24%-os

súllyal.) Öt olyan vállalat akadt, amelyek több mint 500 osztályt jelöltek meg. Ezek közül két gyógyszeripari cég, a Richter Gedeon Nyrt. és az Egis Gyógyszergyár Zrt. birtokolja az összes megjelölés több mint felét (33% és 18%). Ugyancsak sok osztályt jelölt meg bejelentéseiben a Szerencsejáték Zrt. (7%), és ettől nem sokkal marad el a MOL Nyrt. (6%) és a Magyar Telekom Nyrt. (6%).

8. táblázat: A vállalatok megoszlása az osztálymegjelölések száma szerint(2019)

Egy cégre jutó osztálymegjelölések száma	Bejelentő cégek száma	Összes osztálymegjelölés száma a bejelentésekben	Bejelentő cégek száma
1-3	14	1-5	10
4-5	11	6-10	6
6-10	12	11-25	10
11-15	6	26-50	5
16-25	7	51-100	9
26-40	3	101-500	12
>40	4	>500	5
Összesen	57	Összesen	57

Mely áru- és szolgáltatási osztályok voltak a legnépszerűbbek?

Az osztályok körében a cégek között a szolgáltatási területek voltak a legnépszerűbbek. A szállítási, csomagolási és raktározási feladatokat tömörítő 39. osztályt 37 bejelentő vállalat (65%) jelölte meg. Nem sokkal maradt el a 36. osztály (35). Ez a csoport a reklámmal, a kereskedelmi ügyletekkel és az adminisztrációs feladatokkal kapcsolatos szolgáltatásokat tartalmazza. A tudományos és műszaki szolgáltatásokat magába foglaló 42. osztályt 33 cég, a nevelést, a szakmai képzést, a szórakoztatást, a sport- és kulturális tevékenységeket felölelő 41. szolgáltatási osztályt 27 cég választotta. A legnépszerűbb áruosztályt, a tudományos és műszaki termékeket tartalmazó 9. osztályt 25 vállalat jelölte meg a bejelentéseiben.

A népszerűséget megvizsgáltuk az összes bejelentésben szereplő osztálymegjelölésekben is. Ez alapján a 2019-ben legnagyobb hozzáadott értéket termelő magyarországi vállalatok a benyújtott védjegybejelentésekben 13 457 áru- és szolgáltatási osztályt jelöltek meg, ami 8%-os növekedés a 2015-ös körhöz képest. **A megjelölések több mint fele (51%) az 5. osztályhoz sorolható. Ebben az osztályban elsősorban a gyógyszer- és vegyiparhoz kapcsolódó termékeket találhatunk.** Az 5. osztály dominanciája kissé csökkent 2015-höz képest (57%). Annak ellenére tartalmazza ez az osztály a legtöbb megjelölést, hogy mindössze a bejelentő cégek kevesebb, mint negyede (13) tüntette fel a bejelentéseiben.

Ebben a listában a 35. osztálya második (7%), majd a 41. szolgáltatási osztály (3,8%) következik. A legnépszerűbb kategóriák között találjuk még a tudományos és műszaki termékekre és szolgáltatásokra, a szállításra és a csomagolásra, a távközlésre és a biztosításra, a pénzügyi szolgáltatásokra és az ingatlanügyletekre vonatkozó osztályokat is.

A 2015. évi listához képest kissé módosultak az arányok. A 41. osztály 2,2%-ról 3,8%-ra, a 9. osztály 2,2%-ról 3,2%-ra növekedett. Ezzel szemben az 1. osztály veszített népszerűségéből, a korábbi 3,3%-os aránya 2,2%-ra mérséklődött. A 16. és a 36. osztály új elemként szerepelnek a listában, de amelyben nincs már benne a 4. osztály – ipari olajok és zsírok –, valamint a 37., az építkezés, javítás, szerelési szolgáltatásokkal.

9. táblázat: A védjegybejelentésekben leggyakrabban megjelölt 10 áru- és szolgáltatási osztály (2019)

Osztály	Fejzetecím	Arány
5	Gyógyszereszeti, gyógyászati és állatgyógyászati készítmények; egészségügyi készítmények gyógyászati használatra; gyógyászati vagy állatgyógyászati használatához adaptált diétás élelmiszerek és anyagok, bébiételek; étrend-kiegészítők emberek és állatok számára; tapaszok, kötszeranyagok; fogtömő anyagok és fogászati mintázóanyagok; fertőtlenítőszeres; kártékony állatok irtására szolgáló készítmények; gombaölő szerek (fungicidok), gyomirtó szerek (herbicidok)	51,2%
35	Reklámozás; kereskedelmi ügyletek; kereskedelmi adminisztráció; irodai munkák	7,0%
41	Nevelés; szakmai képzés; szórakoztatás; sport- és kulturális tevékenységek	3,8%
39	Szállítás; áruk csomagolása és raktározása; utazásszervezés	3,3%
9	Tudományos célra szolgáló, kutatási, navigációs, földmérő, fényképezési, mozgóképes, audiovizuális, optikai, súlymérő, mérő-, jelző-, érzékelő, tesztelő, ellenőrző, életmentő és oktató berendezések és felszerelések; elektromos energia vezetésére, kapcsolására, átalakítására, tárolására, szabályozására vagy ellenőrzésére szolgáló készülékek és berendezések; hangok, képek vagy adatok rögzítésére, továbbítására, másolására vagy feldolgozására szolgáló készülékek és eszközök; rögzített és letölthető média, számítógépes szoftver, üres digitális vagy analóg rögzítő és tároló média; szerkezetek érmebedobással működő készülékekhez; pénztárgépek, számolóeszközök; számítógépek és számítógépes perifériák; búvárruhák, búvármaszkok, füldugók búvárok számára, orrcsipeszek búvárok és úszók számára, kesztyűk búvárok számára, víz alatti úszáshoz használt légzőkészülékek; tűzoltó készülékek	3,2%
42	Tudományos és műszaki szolgáltatások, valamint az idetartozó tervezői és kutatói tevékenység; ipari elemzési, ipari kutatási és ipari tervezési szolgáltatások; minőségellenőrzési és hitelesítési szolgáltatások; számítástechnikai hardver és szoftver tervezés és fejlesztés	3,1%
16	Papír és karton; nyomdaipari termékek; könyvkötészeti anyagok; fényképek; papírárak és irodaszerek, bútorok kivételével; papíripari vagy háztartási ragasztóanyagok; rajzkellékek és művészeti kellékek; ecsetek; tanítási és oktatási anyagok; műanyag lapok, fóliák és tasakok csomagoláshoz; nyomdabetűk, klisék	2,9%
38	Távközlési szolgáltatások	2,8%
1	Ipari, tudományos, fényképezési, mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti vegyi termékek; feldolgozatlan műgyanták, műanyagok; tűzoltó és tűzmegeelőző keverékek; fémek edzésére és hegesztésére szolgáló készítmények; anyagok állatbőrök cserzéséhez; ipari rendeltetésű ragasztóanyagok; gittek és egyéb töltőpépek; komposzt, trágyák, műtrágyák; biológiai készítmények ipari és tudományos felhasználásra	2,2%
36	Biztosítás; pénzügyi ügyletek; valutaügyletek; ingatlanügyletek	2,0%

4.3. *Formatervezésiminta-oltalom*

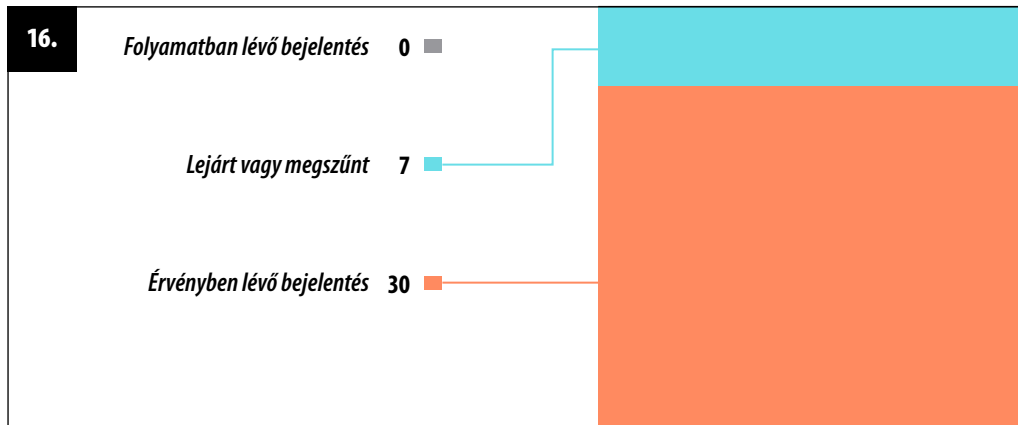
A formatervezési minták oltalma egy adott termék kialakítására (designjára), mint szellemi alkotásra kiterjedő jogi védelmet jelent. Gazdasági szempontból bizonyos ágazatokban komoly versenyelőnyt jelent a piaci forgalomba kerülő árucikkek, illetve azok csomagolásának jól megtervezett külső megjelenése. Bár az oltalom csupán a külső kialakításra terjed ki, a gyakorlatban e mögött gyakran komoly műszaki és tervezői munka húzódik meg. A fogyasztók szempontjából végiggondolt, a számukra esztétikai és emellett adott esetben funkcionális többletet jelentő termékkialakítás jelentős értékteremtő, egyúttal bevételtermelő képességgel rendelkezik. Azokra az ágazatokra, amelyekben az átlagosnál több mintaoltalom van érvényben, a többinél jóval kifinomultabb termékválaszték és szorosabb verseny a jellemző, ami hozzájárul a gazdasági növekedés fokozásához.

Milyen a vállalatok formatervezésiminta-oltalmi aktivitása?

A DesignView nemzetközi adatbázis szerint a 2019. évi megtermelt hozzáadott érték alapján vezető magyarországi **cégek mindössze 6%-a nyújtott be mintaoltalmi bejelentést.** Figyelemre méltó, hogy az érték a 2015-ös lista 8%-áról csökkent. A vezető vállalkozások a lekérdezés idejéig összesen **37 ügyet indítottak el.** Ezek közül 30 volt érvényben, 7 pedig már lejárt vagy megszűnt. A céglista változása a formatervezésiminta-oltalmak terén kedvezőtlen változást jelez. A 2015. évi lista szerinti adatok még 57 bejelentést, 47 érvényes és 10 lejárt vagy megszűnt oltalmat tartalmaztak.

Három cég egyetlen bejelentést tett, egy vállalkozásnak volt 5 bejelentése, kettő esetében pedig meghaladta a 10 bejelentést a portfólió mérete. Mind a 6 cég rendelkezett legalább 1 érvényes formatervezésiminta-oltalommal, két vállalkozás esetében ez a mutató meghaladta a 10-et.

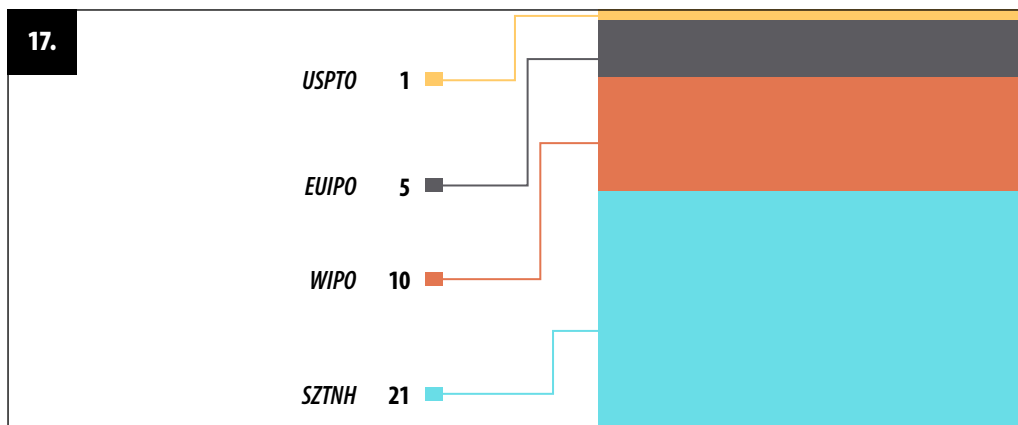
16. ábra: A formatervezési minták megoszlása az oltalom státusza szerint (2019)

A vállalatok mely hivataloknál tették formatervezésiminta-oltalmi bejelentést?

A vizsgált vállalatok **bejelentéseik többségét (57%-át) közvetlenül a magyar hivatalhoz nyújtották be.** 10 kérelem érkezett a WIPO-hoz, 5 pedig a EUIPO-hoz. Az amerikai hivatalhoz egy hazai bejelentés érkezett.

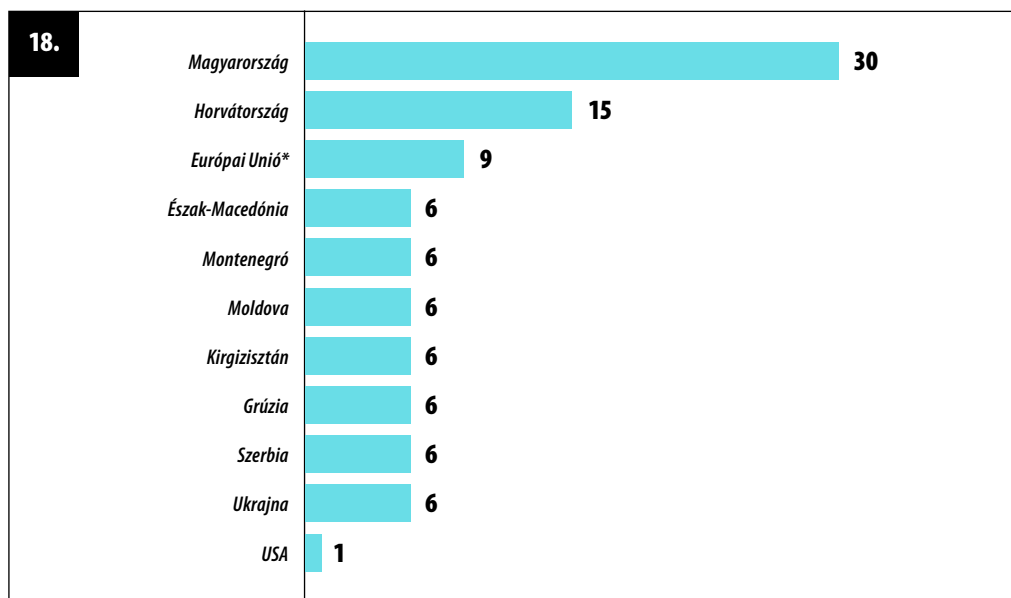
17. ábra: A bejelentések megoszlása a megkeresett hivatalok szerint (2019)

Mely országokat jelölték meg a bejelentésekben?

A bejelentések összesen 37 országot céloztak meg. A MOL és a Richter az Európai Unió tagországaiban kért oltalmat, a Sanofi-csoport inkább a kelet-európai országokat részesítette előnyben, az EGIS és a Budapesti Elektromos Művek kizárólag Magyarországot jelölte meg és a Flextronics csak az Amerikai Egyesült Államok területén volt érdekelt.

18. ábra: A formatervezésiminta-oltalmi bejelentésekben megjelölt országok 2019-ben

* Legalább egy Magyarországon kívüli tagország.

Milyen osztályokat jelöltek meg a bejelentésekben?

A mintaoltalmi bejelentésekben megjelölt osztályok elemzésével megtudhatjuk, hogy a vizsgált magyarországi cégek milyen egyedi kialakítású termékek előállításában érdekeltek. A bejelentő cégek az összes mintaoltalmi bejelentést figyelembe véve a 32 áruosztály közül 9 osztályt jelöltek meg. **A legnépszerűbb csoport a 9. Csomagolóeszközök és tartályok áruszállítás és árukezelés céljára volt,** a bejelentések több mint fele ebbe az osztályba tartozott. Ez magába foglalja a kapszulák, valamint ezek tartályos és buborékfóliás csomagolását is, ami összhangban áll azzal a többi oltalmi formánál is tapasztalható trenddel, hogy a hazai cégektől származó iparjogvédelmi bejelentéseket egyértelműen uralja a vegyipar és ezen belül a gyógyszeripar.

10. táblázat: A megjelölt osztályok megoszlása

Osztály	Fejezetcím	Arány
9	Csomagolóeszközök és tartályok áruszállítás és árukezelés céljára	52%
2	Ruházati cikkek és rövidárúk	13%
32	Grafikai jelzések és logók, felületi mintázatok, díszítések	10%
14	Adatrögzítő, távközlési vagy adatfeldolgozó készülékek	10%
28	Gyógyszeripari és kozmetikai készítmények, piperecikkek és készülékek	3%
26	Világítóeszközök, fényforrások	3%
25	Épületszerkezetek, építészeti elemek	3%
13	Elektromos energiát termelő, elosztó és átalakító berendezések	3%
10	Órák, továbbá egyéb mérő-, ellenőrző- és jelzőberendezések	3%

5. A TOP100 MAGYAR CÉG IPARJOGVÉDELMI PORTFÓLIÓJA

A legnagyobb hazai vállalatok szabadalmi, védjegy- és formatervezésiminta-oltalmi aktivitásának elemzése után megvizsgáltuk a cégek fenti adatai alapján összeállított portfólióját. A vizsgálat során képet kaptunk arról, hogy a 100 vállalat közül hánynak van legalább 2 oltalmi formából álló portfóliója, ezek a cégek inkább a hazai vagy a nemzetközi oltalomszerzést helyezik-e előtérbe, az egyes ágazatok összefüggésben állnak-e a portfólió méretével stb.

Milyen iparjogvédelmi portfólióval rendelkeznek a vizsgált cégek?

A 11. táblázat összefoglalja a vizsgált cégek iparjogvédelmi portfóliójának összetételét. **A vállalatok harmadának (33) nincs semmilyen regisztrált bejelentése** vagy oltalma. **39 cég egyféle oltalommal**, szabadalommal vagy védjeggyel rendelkezik. Ezek közül 10 vállalatnak csak szabadalmi bejelentése, 29 cégnek csak védjegybejelentése van. **22 cég kombinálja a szabadalmat és a védjegyet**. A formatervezésiminta-oltalom nem túl népszerű oltalmi forma, sem önállóan, sem szabadalommal vagy védjeggyel párban kialakított portfólióval nem talákoztunk. A vizsgált 100 cég közül **6 rendelkezik mindhárom oltalmi formát tartalmazó portfólióval**.

11. táblázat: A vállalatok iparjogvédelmi portfóliójának mátrixa (2019)

	Nincs oltalom	Szabadalom	Védjegy	Formatervezési-minta-oltalom	Mindhárom oltalmi forma
Nincs oltalom	33	10	29	0	X
Szabadalom	10	X	22	0	X
Védjegy	29	22	X	0	X

	Nincs oltalom	Szabadalom	Védjegy	Formatervezési- minta-oltalom	Mindhárom oltalmi forma
Formatervezésminta- oltalom	0	0	0	X	X
Mindhárom oltalmi forma	X	X	X	X	6

Milyen cégeknek nincs semmilyen oltalma?

A vizsgált cégek harmada nem rendelkezett semmilyen oltalommal. Kíváncsiak voltunk a magyarázatra, így megvizsgáltuk a lehetséges okokat. A 33 cég közül 30 külföldi tulajdonban van. Olyan multinacionális vállalatok tartoznak ide, mint a Deutsche Telekom, a Morgan Stanley, az IBM, a Samsung, a Bridgestone, a Robert Bosch, a Lego és még sorolhatnánk. Ezek esetében minden bizonnyal **az anyacég vagy a cégcsoport egy másik tagja kezeli a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat**. További 3 cég magyar tulajdonban van – az egyikük tulajdonosa a Fővárosi Önkormányzat –, ezek elsősorban vagyonekezeléssel és ingatlan bérbeadással, üzemeltetéssel foglalkoznak. Esetükben nem tudunk magyarázatot találni, hogy miért nem rendelkeznek semmilyen iparjogvédelmi oltalommal.

Mely cégek rendelkeznek egyfajta oltalommal (szabadalommal vagy védjeggyel)?

A százas listán 39 olyan vállalatot találtunk, amelyek egyféle oltalommal bírtak. Ezek közül **10 rendelkezett legalább egy szabadalmi bejelentéssel**. Nem meglepő módon az érintett cégek mindegyike egy-egy műszaki területhez kapcsolódott. Ez a csoport 5 feldolgozóipari, 2 villamosenergiái, 1 nagykereskedelmi, 1 építményüzemeltetési és 1 tanácsadó vállalatot foglalt magában. Ezek a cégek elenyészően kevés, összesen 247 szabadalmi bejelentést tettek (az összes ügy 1%-át). Ezek esetében szintén magyarázatra szorul, hogy miért nem rendelkeznek a megjelöléseikre vonatkozó védjegybejelentésekkel.

A kizárólag védjeggyel bíró 29 hazai cég meglehetősen sokféle ágazatot képviselt, többségük a szolgáltató szektorban működött. Közülük 7 elsősorban a kis-és nagykereskedelemben, 5 a szállítmányozásban, 4 pedig az informatikában tevékenykedett, de a csoportban találunk szerencsejátékkal, útépítéssel, édesség gyártásával és szállodai szolgáltatással foglalkozó vállalatot is. A csak védjeggyel rendelkező cégek összesen 797 védjegybejelentést (9,1%) tettek.

Mely cégek rendelkeznek kétfajta oltalommal (szabadalommal és védjeggyel)?

A listán **22 olyan hazai vállalatot találunk, amelyeknek szabadalma és védjegye is van**. Ezek között egyaránt voltak termelő és szolgáltató cégek. 9 működött a feldolgozóiparban, 5–5 a szállítmányozásban és az energiaiparban, 2 a távközlésben, 1 pedig postai szolgáltatásban. A cégeknek 1953 szabadalmi és 876 védjegybejelentése volt, ami mindkét

oltalmi forma esetében 9%-os súlyt jelent. A magas szabadalomszám elsősorban a TEVA Gyógyszergyár Zrt. jelenlétének köszönhető, amelyik - jogelődeivel együtt - a harmadik legaktívabban szabadalmaztató hazai cég a listában (1563). A csoportban a legtöbb védjegybejelentése a Magyar Telekom Nyrt-nek volt (270).

Mely cégek rendelkeznek háromféle oltalommal?

A listánkban szereplő 100 hazai cég közül **6 nyújtott be legalább egy bejelentést mind a három vizsgált oltalmi formában.** Az iparjogvédelmi szempontból legaktívabb 5 hazai vállalat közül 4 ebben a csoportban található. Ezek a 12. táblázatban felsorolt három gyógyszeripari cég és a MOL Nyrt. Ezeken kívül a Budapesti Elektromos Művek és az elektronikus fogyasztási cikket gyártó Flextronics International Kft. rendelkezik teljes iparjogvédelmi portfólióval a vizsgált oltalmi formákat tekintve. **Az érintett vállalatok iparjogvédelmi szempontból rendkívül aktívak, az összes szabadalmi bejelentés 90%-át, a védjegybejelentések 82%-át, továbbá a formatervezésiminta-oltalmi bejelentések 100%-át adták.**

12. táblázat: A három oltalmi forma szerinti bejelentéssel rendelkező vállalatok portfóliója (a bejelentések száma és aránya) (2019)

	Szabadalom	Védjegy	Formatervezési minta
Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.	8 984	4 277	5
Sanofi-csoport	6 945	395	17
Egis Gyógyszergyár Zrt.	3 429	2 136	1
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.	271	291	12
Budapesti Elektromos Művek Zrt.	20	52	1
Flextronics International Kft.	53	3	1
Bejelentések száma összesen	19 702	7 154	37
Arány az összes bejelentésben	90%	82%	100%

6. FELHASZNÁLT IRODALOM

Hozzáadott értékelés. Heti Világgazdaság, 2016. november 10. pp. 74–77.

I(ntellectual) P(roperty) R(ights)-intensive industries and economic performance in the European Union. Industry-Level Analysis Report, September 2019, Third edition. A joint project between the European Patent Office and the European Union Intellectual Property Office. EPO-EUIPO, [2019.]

https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IPContributionStudy/IPR-intensive_industries_and_economicin_EU/WEB_IPR_intensive_Report_2019.pdf

(Utoljára megtekintve: 2020. december 2.)

Iparjogvédelem. Szerk. Legeza Dénes, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, 2020.

IPCand Technology Concordance Table. Document prepared by the Secretariat. February 16, 2009. [WIPO], 2009. *http://www.wipo.int/meetings/en/doc_details.jsp?doc_id=117672*

(Utoljára megtekintve: 2021. március 12.)

Kutatás-fejlesztés, 2019 – Innováció, 2016—2018. KSH, [2020.]

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/tudkut/2019/index.html>

(Utoljára megtekintve: 2020. december 4.)

A legnagyobb hozzáadott értéket termelő magyarországi cégek 2019-ben. Heti Világgazdaság, 2020. november 12. pp. 7

7. ADATBÁZISOK

Céginfo | www.ceginfo.hu

TMView | <https://www.tmdn.org/tmview/#/tmview>

DesignView | <https://www.tmdn.org/tmdsview-web/#/dsview>

New STN (INPADOC adatbázis) | <https://nstn.stn.org/stn/>

STNext (INPADOC adatbázis) | stn.org/stn

